

تليهم واستنفوا الى العمل

העולם החדה

יוסף ג'וש פלמון

„קומו ועורו הערבים!“

(ראה במדינה)

המחיר
220
פרוטה

מס' 617 / שנה 16 / ה' תמוז תשי"ג / 18.6.53

השבועון המצויר
לאינפורמציה

העורך הראשי:
אורי אבנרי
ראש המערכת:
שלום כחן

עורך משנה, כיתוב:
מיכאל אלמו (ומני)

עורך משנה, חדשות:
משה כרמל

הכתב הראשי:
יהודה נבאי

השבועון המצויר
לאינפורמציה

רחוב גליקסון 8, תל-אביב
(דיר. תיאטרון "הא"ל")

ת.ד. 136, טל. (ומני) 68785
מען המכרים: "עולםמפרם"
מו"ל: העולם הזה בע"מ

מודפס:
דפוס ישראל בע"מ ת"א.

אליעזר ארגוב

מנהל בפועל של
"קול ציון לגולה":

העולם הזה כמו העולם הזה (כלי מר) (כאמ"ל) מושך משום שהוא מרגיש מה עוד שחוט של מתח מלחמת כממנים שזור בו. הפוסטלוריות, לכן, מובנות. אבל כל זה אינו מספיק. הנפש היר בעיני ויותר. פנייה לחושים בלד אפילו מטעה, כי בכל אדם מצוי משהו נוסח על התחושה: והוא נושא ימנו כמיהה לערכים, שיש בהם גם טעם וגם הוכח. שמינית שבשמינית של "העולם הבא" לא תוק.

כחיים כן אספקלרייתם: לא רק רוח — אלא גם שאר-רוח!

ראל לצה"ל" שבו השתמש הקורא פרשקו לפי הודאתו, הודיע דובר שירות השידור ל" העולם הזה כי תואר כזה אינו קיים במציאות ולא הוענק לקורא פרשקו.

שחרור זמני
העולם הזה (788) כתב שאמרי לסופרו את חזרבים הבאים: "כשמועצת סועלי חדרה בקשה לשחררני מהצבא הכרטי, התקבל על ידי אחד מקציני מכתב אלמוני שתיאר אותי כמסוכן שמוטב לא לשחררו. אני חושד כי ירד נולדנברג שלח אותי". מר נולדנברג הודיעני שהוא לא כתב את המכתב הזה. אני מצטער, איפוא, ומתנצל על זדבני רים שנכתבו בשמי.

דוד ברמן, ראש העירי, חדרה

חובה לאומית
בתפוחן רב קראתי את השורות הנגזר לליפנד ההנהגה יהושע גולברמן (העולם הזה 805). בה בשעה שמעליהן מלוויה תמונתו של בעלי יעקב ליבוביץ ושל אמו הנכ' רחל ליבוביץ. עלי לציון שלא אמו של בעלי המונח ולא משפחתו והפסוקו על ידי הממשלה. משרד הכספים טיפל בנו בגיוה המתאימה.

יטי ליבוביץ, תל-אביב
העולם הזה שמח כי בעית משפחת ליבוביץ נפתר אחרי שמטרה פרטים מרים על גורלה לפני שלש שנים. התמונה 'גלקה' הן הרפרטוגיה "תודה האומה", לא נאמר שזאת תמונתה של משי פחת גולברמן.

צדק יחסי
קראתי בהפסעה על ספק דינה של הפורצת מילי ביה חייטנברג (העולם הזה 810). לסי דעני המצב החברתי שורר כרגע בארצנו הוא שהכרית אותה לגנוב כדי לתקיים. לסילביות וויטנברג היתה נאחה עצמית שנרמה לכך שלא רצתה לדסוק לנערת הסקר. יתכן שפסק דין נוח יותר היה מה זיר אותה למוטב.

משה גינצברגר, ירושלים
אכזבה עתתית
מאמרם, אהבה כשורר לבן" (העולם הזה 812) הוא אחד המאמרים הקרובים ללבי. שנת וחצי טיילתי עם בתורח ממזאא אשכנזי, כאשר הענינו לכלל מסקנה כי עלינו לכוון בכרית הנשואים עמדה בסנינו בעיה... אז היה עלינו להסדר על אף רצוננו.

אלי אטלס, תל-אביב
ד"ר ז. לוי מתל-אביב מצוין במכתבו (העולם הזה 813) את תכרית הרמב"ן האשכנזי לערות המורה. אכן צודק ד"ר לוי כשמדובר בפולני משכיל מחונן ותמידי. אך אין הוא צודק כשמדובר ביוג כמו אננס ועפוס. בעלי השכלה שחה, שפה משתפת ומתנהגת מתאמים ורומים, הרצל יונה, ח'פה

טובים השנים
האם הראשון מימין, בקריקטורה המצרית (העולם הזה 813) הוא את של עכר-אלנאסר או הוא עצמו חור לאחור?

פסח צבי, עפולה
יתכן שהקריקטוריסט המצרי לא התספק בנאמר אתה, כלל בצירוף גם את התוספת ש" איננו קיים.

מדור השיר
היה היה איש מכנת שרצה להיכנס לכותרת. הוא קפץ ממטוס, ושחה בתוך כוס, התיאש והקים לו מח' תרת.

מדור הקורנות
הנערה באגם ה- ארוב- והצנזורה כתובות. קלציקן מדק לם הקדמה. מוסיקה כפ' נוס.

בחינת בגרות
כתבתם על חיים שמחון (העולם הזה 816) היתה בחינת הבגרות של העתון. עמדתם בבחינה. יוסף קלרמן, ח'פה

... יותר מכל דבר אחר שקראתי בחיים, שיכ נעה אותי רשימה זו שהפסע אינו תוצאה של נטיה טבעית, שאפשר להענישה, אלא תוצאה מובקעת של תנאי החברה, מעין מחלה שיש לרפא אותה.

יש לבטל את עונש המחה!

שמואל דרימלי, רחובות
אני משוכנע שאתם יודעים הרבה פרטים על חיים שמחון שאתם מעלימים אותם בדון, כדי ליפות את דמותו של האיש. אתם בודני יודעים

רס"ר אחרי צה"ל
כן, אבל העולם הזה נמנע בקפדנות מלפרסם כל פרט שלא הוזכר במשפט ושעלול היה להשפיע על השופט.

התאכזבתי מרות! קרית שלפחות אתם תעיוז לנלות את האמת הערוה: שהקיצוב שגא את שמחון מפני שהיה מרנן פארנ", שהוביל את חיים לזרועות ה"א.ש. אינו יודע אם שמחון עשה את אשר מוטלים עליו, אולם אני יודע שהוא עבר את אשר נכדו אלפים מאתנו, "סרנקים", "שחרים". האז ישנות העולם הזה על כך? האם יסתפק ברמזם עדיי נים?

יעקב מורח, תל-אביב
... כמה מהחברים החתימים במשק ירחזו כשי קראו את הרשימה, כי בענייהם חטא העולם הזה חטא נרול בזה שהדר לעומק הרגשות של משק דנניה בפרשה מכאיבה זו.

אולם לדעתנו, הצעירים כאן, עשה העתון מעשה טוב שאמר את האמת: שזה נונע לנו מאד עם מי הולכות החברות שלנו, מפני שהדבר משפיע על עמדותיו של המשק.

אני יודע אם בני העיר מסוגלים להבין זאת, אולם הדבר אינו נובע מ"מסוגלות" של בוי-הם ששים, אלא מצורך הקיום שלנו. יתכן שדרוש עתון כמו העולם הזה כדי לתרגם את דנשותינו לבני הערים...

בן-משק, אר"ם
חינוך חברי הכנסת
אני מציע שלפני שהכנסת תתכנס בבניית דגל אדום ודגל לא אדום בענין חוק החינוך הממלכתי (העולם הזה 815), יש להעביר בה את "חוק חינוך חברי הכנסת", שיתייב אותם להתבטא בפי לים יותר יפות כלפי חברים לעבודה.

פנחס שורץ, טבריה
דיוק אוביקטיבי
העולם הזה (811) הביא את ספת החלוקה של עין חרוד. מפה זו מסלפת בתכרית את המציאות ויוצרת רושם מטעה של קיסוח מ"ס. האם זונזי האוביקטיביות חסרת הסניות שאתם מתארים בה לסחות תיכסר פעם בגליון? אנכי, עיתונרד, אינו הקיצוב הוסיק ביותר. קרמו לו כסרלעלי ואלתי השחר. אקלימו טוב לעין שיעור מזה של ביתי שאן ועמק הירדן ואדמותיו אינו הגדולה ביותר. אוריאל רנן, חמדיה

הקורא רנן טועה. עין חרוד הוא הקיבוץ הוותיק ביותר. האדמות הנמצאות ברשותו למעשה (כולל אדמות נטושות) הן הנרחבות ביותר. המפה נכונה לפי מיטב ידיעותינו.

חוקי המירסומות
העולם הזה (804) סירסם, במדור אנשים, כי השתמשתי בכרטיס ביקור בתואר לא לי. מי כמכום יודע שהעולם הזה (בלי מרכאות) של המוסיקה הישראלית שורץ נמושות שלכם מלא מינה ותוספה. מעשייה רכילות והשמצה ושי איתם להתכבד בקלון אחרים. והנה איזה, "אדם" (דקאק במרכאות) חור מניוירוק (נדאי בלי זר נצחון לעצמו או למוסיקה הישראלית), והביא כרטיס ביקור שלי המוכיח שאני כאילו מתהדר במשרת ההנהלה של קול ישראל.

הדבר אינו אלא עלייה. כרטיס הביקור שלי מצוין אותו כספנה החכמת מוסיקלית של מילי ישראל לצה"ל ולא יותר. אילו היה כרטיס ביקור דבר שאפשר להוכיח על ידו, ילא פתק שנל הרוצה בא ומרסיוס, היתיי הולך בדרך של בחינת התערות וההוכחה בה. אולם למותר הוא. אני יכול להוכיח באלף הוכחות ששמי אני בת-הית המכסר של כ"א-אל-חזר, התיים מוטי-מישי הוא די חשוב בארצות-הברית ואין לי צורך "הושיע" כאן בתורת אחוז במשרת ההנהלה.

כל המכיר את סוד הפרסומות האמריקאית יעיד שאינו דומה מי שמכריונים עליו טעל מנה פלוגי (כאילו שבאמריקה נבהלים ממנה), כאילו שחסי רים מנהלים באמריקה (1). למי שמכריונים עליו שבפומותיו היו הולכים בחורים לקרבות. וכן דרי ידוע לכל שאני מכבד ומעריך את ירדני מר קראל פלמוני, רק הולכי רכיל מספונים להשבו שיעלה בדעתי להתנשק בכבודו.

שמואל פרשקו, ניוירוק
עורך המדור לא פרסם את הקטע בלי לראות תחילה את כרטיס הביקור במו עיניו. אשר לתואר "מנהל מוסיקאלי של קול יש-

שרויות: להעלות את מחיר העיתון או להגדיל את התפוצה. אפשרות שלישית — הורדת רמת העיתון — אינה באה בחשבון אצלנו.

האדם האחראי לעניינים אלה בעיתון הוא שלמה הררי, ראש המינהלה. מגעו הראשון עם העולם הזה היה כאשר ניהל את היערי כה הגדולה של משרת ישראל למניעת "אר" נות דרכים. אביר הדרכים, המיבצע העיקרי במסע התעמולה, היה הצלחה גדולה. בעיקר הודות לשיטות ההסברה והתעמולה אשר שלמה הררי בן 27, קצין בדרגת מפקח רא-

שלמה הררי (במרכז) בטכס "אביר הדרכים" — גם לעתון יש קיבה

שון, ידע להפעילם. בפעם הראשונה הוצא לפועל בארץ מיבצע ציבורי במדדים "אמרי קאים". מאז, התהדקו יחסיו עם העיתון. במינה ההעניין להבין "איך עובד עסק כזה". הבנתו ב"עסק" השתפרה עד כדי כך, שמצא את עצמו ראש מינהלת העולם הזה, כשבתיקן שורה שלמה של תוכניות. לא זו בלבה, אלא שגילה כשרונות כתיבה עתונאיים שהבטיחו לעשותו עתונאי ממדרגה ראשונה.

הררי הכניס גישה חדשה לשטח הכיודעות בכוננו להנהיג בו את המתכונת האמריקאית. אית, אולם המסע העיקרי יהיה בכיוון להגדלה אדירה של התפוצה. בקרוב יתחזק עתון במסע "החמשים אחוז", מטרות תהיה להגדיל את תפוצתו הנוכחית ב"50%, דהיי סיף לכל שני קוראים של היום קורא שלי-

שי. דמותו של העתון תלויה במידה ניכרת, בהצלחת המסע. ככל שיוגדל מספר הקוראים, תקבל אתה עתון טוב יותר, עשיר יותר, גדול יותר וזול יותר.

חלומי של הררי הוא עיתון בעל מספר עמודים כפול, על גיר משובה, בצבעי — ובחצי המחיר הנוכחי. לא אגלה לך סוד אם אומר שזהו גם חלומי.

דומני כי גם אתה מעוניין בכך.

על עצם המנגנון שאפשר למערכת למיאל את תפקידה אין אתה מרבה לחשוב. כשם ששירות האפסנאות הצבאי חייב להמציא את כל האספקה והתחמושת לחיל בחיית בכמות ובשעה הנכונות, כן חייבת מינהלה של עיתון להעמיד לרשות המערכת את מכסימום האפשרויות החומריות. דרו- שות להוצאת עתון עשיר ומעניין.

בחוף לארץ, בנוי תקציבו של עיתון ב- מידה מכרעת על הכנסותיו ממודעות, באמי ריקה, למשל, מופיעים עתונים הכוללים למעלה ממאה עמודים, נמכרים במזרי 15 סנט בגליון, בעוד שמחיר הגיר עליי הוד- סס העיתון מגיע 25 סנט. ההכנסות ממ- כירת העיתון הן רק סוף משני בתקציה, בארץ שונה המצב לחלוטין. תקציבו של עתון ישראלי (המודבר בעתון בלתי-חילי, שאין קרן מפלגתית עומדת מאחוריו), הנו בראש וראשונה על הכנסות ממכירה. ריגל שהתפוצה גדלה, רבות אפשרויות להששי את תוכנו, להעסיק יותר כתיבים וצלבים ל- השגת אינפורמציה. ההוצאות גם מתחלקות בין מספר קוראים רב יותר, דבר התקטין את מחיר כל גליון וגליון.

כיום נמצאים המחירים וההוצאות בעדי- מתמדת (אנכי: כל מלה שאתה קורא כרגע עולה לעיתון 64 פרטות, כל תצלום בגליון — 19.600 ל"י). במקרה זה ישנן שתי אפ-

בתשובה לשאלת [כתב], העולם הזה" אמר חיים כהן. היועץ המשפטי של ממשלת ישראל ומנהל הפעולה נגד המחתרת-ללא-שם:

המנדור

דרך הביטוי

של הנחותים

מ א ת

אורי אבנרי

כמה ימים אחרי שפירסם העולם הזה את השער של ד"ר אמיל שמוראק, יחד עם הכתבה הגדולה על השחיתות במדינה, הופיע במשרדנו צעיר וביקש לראותני ביחידות. הוא מסר לי שהוא שליח של קבוצת צעירים, המתכוננים להקים מחתרת נגד השחיתות במדינה. הוא הציע לי להתראות עם ראשי הקבוצה.

הפגישה התקיימה באחד מבתי הקפה התל-אביביים, שהיה אותה שעה ריק מאדם. ליד שולחן ישבו שלושה צעירים, כבני 23, שדמו לכמה אלפי צעירים אחרים באותו גיל. הם הציגו את עצמם בשמותיהם הפרטיים ובמקצועותיהם. היו אלה מקצועות משכילים למדי. ישבו כשעה וחצי. היו חסרים הסממנים החיצוניים של פגישה במחתרת והרומנטיקה המחשלת של הקונספירציה, אשר להן היינו רגילים כאשר הצטרפנו למחתרת לפני 15 שנה. הפעם היתה הפגישה מעשית, ישר לענין.

אורי מצצה. אורי מכות

גם התוכנית היתה מעשית. מעשית מדי. תוקם מחתרת רחבה. שליחיה יגלו מעשי-שחיתות מכל המינים, בעיקר בממשלה. נגד האנשים שהתגלו בקלקלתם, ייוקסו פעולות עונשין. פעולה זו תכוון ישר נגד גופם. אורי מצצה בביתם, אורי מכות, אורי משהו יותר חריף.

שאלתי בתמימות מי ידון את האנשים. האם יורכב בית משפט? האם תיבדקנה ההוכחות, ילמד מישור טיגוריה על הנאשם? הצעירים משכו בכתפיהם. הו אלה פרטים קטנים, שטרם חשבו עליהם.

אולם, כך התברר, דרוש כסף. מגין לוקחים אותו? כאן נתגלה כל שער קומתם של היוזמים, מישהו הציע לבצע כמה פעולות שוד. אולם גם זה היה פשוט מדי.

היו דרכים יותר עדינות. למשל: סחיטה. ניגשים לאיש, מאיימים עליו בגילוי הסוד ובפעולת עונשין נגד גופו, לוקחים ממנו כסף. פעם, פעמיים, פעמים רבות. הגאונות האמיתית נתגלתה בפרט האחרון. "זה לא מחייב אותנו לשום דבר", אמר הצעיר המפותח ביותר. "אחרי שקיבלנו ממנו מספיק כסף, נוכל לטפל באיש כמו שרצינו ממילא."

שחיתות. כפיה דתית

מחתרת זו לא קמה. יתכן שהיוזמים לא מצאו די אנשים שרצו להסתכן, ואולי גם השתכנעו מן הנימוקים שהובאו נגדם. שפעולה זו לא תשפיע במאומה על השחיתות, ששורשיה עמוקים מדי; שתקומם את דעת הקהל נגד הלוחמים בשחיתות, לא נגד המושחתים.

אולם לא היתה זאת הקבוצה היחידה שביקשה בשנה האחרונה להקים מחתרת לשם ביצוע פעולות טרור.

אני עצמי הוזמנתי כמעט לחצי תריסר קבוצות כאלה. כולן ביקשו מסגרת רעיונית כל שהיא. הן לא ראו במסגרת רעיונית כזאת עובדות-סוד, שממנה חייבות הפעולות המעשיות לנבוע באופן טבעי. בעיניהן היה הרעיון מעין קישוט נאה, רצוי, אך בלתי חיוני. כמה מן הקבוצות גם ביקשו צורך ציבורי.

המטרות היו שונות למדי. המלחמה בשחיתות תפסה את המקום הראשון. אחריה באה המלחמה בכפיה הדתית. היו אלה רעיונות ללא יסוד בהשקפת עולם כוללת. הם נלקחו באקראי ממאמר בעתון שעשה רושם.

מי היו האנשים? היתה קבוצה של כ-18 איש ואשה, כבני 20, שהיתה קודם לכן חלק של חברה רוקדת, אך החליטה שהיא צריכה לעשות יותר. היתה קבוצה של בני 25, בלי בנות, אנשי מחתרת לשעבר וחבריהם. כולם היו נוצר עירוני, תלוש לחלוטין מכל שטח של יצירה רעיונית או מעשית. וכולם היו אנשים בינוניים מאד.

בעיה קטנה

בשיחות אלה לא יכולתי שלא להשנות צעירים אלה עם אחיהם המבוגרים קצת יותר. אתם נפגשנו במחתרות ובמסגרות אחרות לפני מלחמת העצמאות.

ההבדל היסודי היה היעדר כל זיקה לכל מסגרת רוחנית מצד האחים הצעירים. היא פשוט לא היתה קיימת.

אני נזכר בשיחה אחת. היתה זאת קבוצה חדשה לגמרי, מעורבת, מורכבת מבני 18 עד 20, שהתכנסה בבית פרטי וביקשה לשמוע הדרכה רעיונית. היא רצתה לעשות משהו, אך לא ידעה בדיוק מה. היא קיוותה שאפתור לה בעיה קטנה זו.

אמרתי להם שזו דרך קלה מדי במקצת. עליהם לשבת קודם כל ולחשוב מה הם רוצים. מחובתם להגדיר את יחסם לכמה עובדות-סוד: מהות המדינה. עמדה כלפי אמריקה ורוסיה, המשטר החברתי, הערבים, הציונות. אחרי שתתגבש אצלם השקפת עולם, אני מוכן להוסיף שנית לעזור להם בניתוח המעשים הנובעים מהשקפה זו.

כשסיימתי את דברי, היתה שרייה דומיה עמוקה בחדר הצפוף. היתה זאת דומיה של

"כשיש נגד אדם רק הוכחה, ש" הוא שייד לאיזה ארגון מחתרת, סודי, ואם הוכחה זו איננה מפיו, אלא ממקורות אחרים, והוא לא עשה שום פעולה גלויה בניגוד לחוק, הרי אז אין לממשלה אפי- שרות להתגונן נגדו. אלא לפי החוק המיוחד נגד הטרור!"

אכזבה, של מבוכה, של פחד, פחד בפני תפקיד שאיש לא הרגיש את עצמו מוכשר לו. מובן מאליו שקבוצה זו שבקה חיים לכל חי.

חוקי-לארץ. קאריירה. בנות

יכול אדם לעמוד על תופעה זו ביתר קלות. די לו לשבת שעה בקפה רחוק, תל-אביב, בקפה, ניו, ירושלים, או בקפה עטרה, חיפה. על מה משוחחים בשולחנות הסמוכים? על נסיעות לחוץ-לארץ: מי נסע, מי חזר, מי עתיד לנסוע, ועל חשבון מי. על קאריירה: מי יסדר למי משרה, למי יש הקרוב המתאים במשרד המתאים, מה המשכורת. על בחורות: מי התעסק עם מי, מי רוצה להתעסק עם מי, למי זה הלך, ולמי לא. אין טעם להעמיד פנים כאילו נושאים אלה לא ענינו את הנוער לפני 10 שנים. אולם לפני 10 שנים היה עוד משהו. דובר בהתרגשות, לפעמים עד זוב דם, על הדרך הנכונה לגרש את האנגלים, על המטרות הנעלות או המזימות השחורות של ברית-המועצות, על הסאשיזם כדרך חדשה לפתרון בעיות העולם, על זכות הקיום של עמים סונים. על המהפכה. היו שיחות שהחלו בחדר, ואולי בבית-קפה, ונמשכו בפינת רחוב או לפני ביתו של אחד החברים, עד השעות הקטנות של הבוקר.

זה היה חשוב.

וזה איננו חשוב היום.

הטרור החדש הוא גם תוצאה ממצב זה וגם הגבה עליו. אדם הרוצה לעשות משהו, המיואש מן החלל הריק שמסביבו, אך שייך בעצמו לחלל ריק זה, מחפש דרך ביטוי. הטרור

הוא דרך ביטוי קלה.

אף לא נסיון אחד

בחמש השנים האחרונות של המנדט היתה תסיסה רעיונית גדולה בנוער. חלק מתסיסה זו מצא גיבוש במחתרות. לחי' לא רק זרק פצצות, אלא גם יצר מעין תחליף להשקפת עולם. באצ"ל, ובמדינה פחותה בהגנה, לא השתתק הויכוח אף לרגע אחד. מחוץ למחתרות נוצרו עובדות רעיוניות נוספות. קבוצת הכנענים גרמה לויכוח סוער. קבוצת המאבק עוררה בחבורת אחת ויכוח שנמשך כמעט שנה בכל העתונים. תנועת-העם, עט'לוחם, קומוניסטים-עברים — כל אלה היו נסיונות רעיוניים שנולדו בקרב הנוער, או שהנוער מילא בהם תפקיד מכריע.

כיום אין הנוער קיים בשום מערכה רעיונית או פוליטית. אין הוא תופס מקום בשום מפלגה — להוציא, אולי, את השמאל הקיצוני. והוא לא עשה שום נסיון, במשך חמש שנים תמימות, להקים כל מפלגה חדשה, אוסוויציה במפלגה קיימת, קבוצה רעיונית או בטאון אידאולוגי.

פגרים על הדרך

מי אשם בכך?

קודם כל, כמובן, הנוער עצמו. כל דור חייב ללחום על מקומו. כי אין מגישים לו אותו על מגש. שיכבת-גיל זו לא הראתה שום כושר של יצירה רעיונית.

אולם אין לפטור מן האשמה את הדור הקשיש, ואת האחים הבוגרים יותר של הדור הצעיר. הנוער שונא את המפלגות, הוא שונא אותן כיון שהן עקרות, כיון שהן התאגדויות של

אהרון כהן

בן 25, פטרוגרד

רא קיימת בדרך כלל נטיה בנוער לפנות לטרור. הוא פשוט ציני מדי. אמר לי צעיר, בדברו על משפט שמחון "מה, בגלל אהבה עוד רוצחים?" רק שני הקצוות בנוער, שהם עדיין מאמינים מאד, הדתיים והלאומיים, מסוגלים להתלהב עד לידי מעשים מספרם זעום.

הסיבה לנטיה לאלימות בקרב יסודות אלה היא: חוסר היעילות של צורות הביטוי החרי קיות, חוסר הזדהות אזורית וחוסר מעורבות מוסרית. כלומר: מלבד הפחד, אין כל סיבה, למה לא לזרוק פצצות.

יש, לדעתי, קשר רוחני מובהק עם המחתרת מומן המנדט. אינני סבור לעומת זאת, שקיים קשר ארגוני ממשי.

הסכנה להתגברות מעשי האלימות תגדל, כל עוד לא תמצא לפני הנוער מטרה חיובית לליכודו.

אינני יודע מה מידת היעילות של המחתרת, אולם נראה לי שהענין נופח יותר מדי. אינני יודע, אם הדבר נעשה בכוחה כל שהיא. צריך היה, לדעתי, לעבור ביתר זהירות ויר-עילות במסגרת החוק הרגיל, לעקירת הטרור. כי עם הפעלת חוקי היום אני חושש מאד לגורל הדמוקרטיה בישראל. בארץ כשלנו, בה אין מסורת דמוקרטית מורשת, מה חיים חוקים אלה סכנה לכל הכיוונים. במקום מסורת דמוקרטית נוצרת על ידם מסורת טוטאליטארית.

עמנואל רבינוביץ

בן 32, עוזר מהנדס למחקר מים.

אין פה עדיין עניין של טרור. מצחק הוא ממש, אין אנשי המחתרת נזררו בכל מקרה ומקרה, לכל ייפגע, חס וחס לילה, איש מסעולותיהם. אני רואה במה שקרה בעבר, צורה גסה יותר — ובלתי רצויה — של גידוף.

הסיבות: העם כבר חי שנים רבות באוויר של אלימות וטרור. לחץ המדינות השכנות גם הוא עזר להתהוות האווירה. עוד הרענו את המצב: חוסר יחסי ציבור כל שהם מצד הממשלה לנתיניה. נעשים הדברים המרעיי שים ביותר, ללא שמץ של הסברה. אנשים דתיים נאלצים להיכנע ללא דתיים. לאידת יים סובלים מכפיה דתית, וכר. פעולת ההסברה, שהיתה יכולה לרכך את הניגודים ה-טבעיים בקרב העם, לא יכולה להיעשות, היות ורוב הכלים הנחוצים לצורך זה, הם בידי מפלגות צרות-ראות. כך קורה, שאני שים אינם שבע-רצון. חלק מסתפק בצעקות, וחלק משליך פצצות.

אין לדעתי קשר בין הדברים ה-מתגלים עתה, ובין המחתרות של העבר.

ענין המחתרת מנופח עד כדי כך, שהוא עלול להביא נזק לכל המדינה, ולמראית עין יש צורך בפקודת הטרור החמורה. אלא ש-כאן צפונה הסכנה האמתית: בארץ בה מנצחים אפילו חוקים רגילים לרעה יום יום, יש לחשוש, שגם החוק הזה ינוצל לרעה.

ענין המחתרת מנופח עד כדי כך, שהוא עלול להביא נזק לכל המדינה, ולמראית עין יש צורך בפקודת הטרור החמורה. אלא ש-כאן צפונה הסכנה האמתית: בארץ בה מנצחים אפילו חוקים רגילים לרעה יום יום, יש לחשוש, שגם החוק הזה ינוצל לרעה.

יוסי שטרן

בן 29, צייר

נצטבר בקרב הנוער עודף מרץ רב, שאין לו שום אפיק רצוי לפריקה. נוער מוכרח להתפרץ לאיזה שהוא כיוון. אולם עובדה היא, שכדי הישוב, מקטן ועד גדול, מחפש בקהותנות תוכן לחייו, שלא מצאו עד היום. אין זה פלא, אם כך, שחלק פנה לדרך האלימות. האחריות לזאת מוטלת על כולנו. השופט והנשפט מתהלכים על אר-תה במה אנושית.

הסיבות: העם כבר חי שנים רבות באוויר של אלימות וטרור. לחץ המדינות השכנות גם הוא עזר להתהוות האווירה. עוד הרענו את המצב: חוסר יחסי ציבור כל שהם מצד הממשלה לנתיניה. נעשים הדברים המרעיי שים ביותר, ללא שמץ של הסברה. אנשים דתיים נאלצים להיכנע ללא דתיים. לאידת יים סובלים מכפיה דתית, וכר. פעולת ההסברה, שהיתה יכולה לרכך את הניגודים ה-טבעיים בקרב העם, לא יכולה להיעשות, היות ורוב הכלים הנחוצים לצורך זה, הם בידי מפלגות צרות-ראות. כך קורה, שאני שים אינם שבע-רצון. חלק מסתפק בצעקות, וחלק משליך פצצות.

אין לדעתי קשר בין הדברים ה-מתגלים עתה, ובין המחתרות של העבר.

ענין המחתרת מנופח עד כדי כך, שהוא עלול להביא נזק לכל המדינה, ולמראית עין יש צורך בפקודת הטרור החמורה. אלא ש-כאן צפונה הסכנה האמתית: בארץ בה מנצחים אפילו חוקים רגילים לרעה יום יום, יש לחשוש, שגם החוק הזה ינוצל לרעה.

ענין המחתרת מנופח עד כדי כך, שהוא עלול להביא נזק לכל המדינה, ולמראית עין יש צורך בפקודת הטרור החמורה. אלא ש-כאן צפונה הסכנה האמתית: בארץ בה מנצחים אפילו חוקים רגילים לרעה יום יום, יש לחשוש, שגם החוק הזה ינוצל לרעה.

האם צנדקת הממשלה בי

הערכת הטרור? האם היא מי-

בינה את האתגר חדש בנפש ה-

נוער? האם היא יודעת את ה-

דרך לעקירת הרעה?

שליחי, העולם הזה שאלו

את פי הנוער עצמו. הם פנו

לעשרות צעירים המצויים אצל

הנוער והציגו להם חמש שא-

לות מכריעות. שבע מן הת-

שובות, המאפיינות את הדעה

הכללית, מתפרסמות להלן.

ואלה הן השאלות:

• הקיימת כיום בקרב הנוער

נטיה לדרך הטרור?

• אם כן - למה? מה הקרקע

שהצמיחה אותה?

• האם זהו המשך רוחני ל-

מחתרת של תקופת

המנדט?

• האם נטיה זו תתגבר?

• האם אתה סבור שהפע-

לת הפקודה לאניעת ה-

טרור היתה מוצדקת?

• האם אתה סבור שהפע-

לת הפקודה לאניעת ה-

טרור היתה מוצדקת?

• האם אתה סבור שהפע-

לת הפקודה לאניעת ה-

טרור היתה מוצדקת?

• האם אתה סבור שהפע-

לת הפקודה לאניעת ה-

טרור היתה מוצדקת?

• האם אתה סבור שהפע-

לת הפקודה לאניעת ה-

טרור היתה מוצדקת?

• האם אתה סבור שהפע-

לת הפקודה לאניעת ה-

טרור היתה מוצדקת?

• האם אתה סבור שהפע-

לת הפקודה לאניעת ה-

טרור היתה מוצדקת?

לולא נתגלתה המחתרת היתה הממשלה צריכה להמציאה

הדרך הקלה ביותר

במציאות זו קם בחור צעיר, מפוסט בספורי מחתרת, ומבלי להבין את המציאות שעמדה מאחוריה. ברצונו לעשות משהו. מה יעשה? יכנס למפלגה? זהו ביטוי כמעט גס.

ייצור חוג רעיוני? הוא לא ידע מה זה רעיון אף אם יוגש לו כזה על קצה המזלג. הוא יקים מחתרת. זו הדרך הפשוטה ביותר. איש לא ישאל אותו מה השקפת עולמו. איש לא ישאל אותו מה התועלת במעשה. העיקר הוא שהמעשה ניתן להיעשות בקלות: כל חמשה צעירים, שאינם פחדנים מוחלטים, יכולים לעשותו. יכתבו על זה בעתונים. יגייסו את מנגנון המדינה. יתנו את ההרגשה שהנה נעשה מעשה גדול, כמעט היסטורי. והרי משהו צריך להיעשות. המדינה שוב אינה עצמאית. אין פתרון לבעיות הכלכליות. נטושה מלחמת-מאה-שנה עם הערבים. איש אינו אומר מה לעשות. נעשה, איפוא, את הדבר הקרוב והקל ביותר.

למי זה עוד

אין כמעט צורך לצטט את כל הנימוקים המעשיים המוכיחים את אפסותה המוחלטת של דרך הטרור במציאות הישראלית.

במאה ה-20 לא הצליחה אף מהפכה אחת שהיתה מכוננת נגד הכוח המזוין של המדינה. לנין תפס את השלטון אחרי שהצליח למשוך לצידו את הצבא בעמדות המפתח. מוסיליני והיטלר וכמאל אתאחורק תפסו את השלטון בעזרת הצבא. הם חוללו את מהפכתם אחרי

בעלי אינטרסים ושל מחפשי קאריירה, כיון שאינן מגישות שום פתרון לבעיות האמיתיות של החיים, מכיון שחדלו לחשוב לפני 30 שנה. בעיני רוב הנוער העירוני והמושבותי אלה הם פגרים המושלכים בדרך והמעלים צחנה. אין הן מושכות את הנוער להצטרפות. אפילו לא לשם צירוף אופוזיציה פנימית.

החוליה המקשרת, הצמרת הטבעית של הדור הצעיר, אסרה. ישנם אנשים היכולים — או שיכלו — לעורר את הנוער למערכה גדולה של מאבק או הגשמה. אנשים אלה התפסרו מן האחריות.

המתפטרם

אחד מהם הוא יגאל אלון. יתכן והוא היחיד שיכול היה לסמל את ההמשך של העבר הטוב, לצקת מתכת חדשה לתוך הדפוסים הישנים של חלוציות והגשמה. אולם יגאל אלון הוא אסיר-מרצון, כבול במפלגה של פשרות השומרת על היש, במקום לצאת להסתערות גדולה על העתיד לבוא.

ישנם הפורשים לשעבר. רובם פנו לעסקיהם הפרטיים, התברגנו, אלה שעודם דבקים במפלגה, התברגנו בצורה קולקטיבית: מפרסמים מאמרים לווהטים, עומדים נבוכים כשעולה על דעתו של מישהו לדרוש מעשים לווהטים ברוח המאמרים.

באיוה שהוא מקום, בחרר שאין לו חלונות ודלתות, קיימים שרידי הכנענים. המציאות אינה מעניינת אותם. הם אינם מעניינים את המציאות.

וקים הד"ר שייב. העט הנובע שלו נוטף אלימות. אולם כאשר קורה משהו, הד"ר שייב הוא הראשון הנחפו להבטיח שאין זו אשמתו.

פנחס פוקסון

תלמיד רפואה, שנה אחרונה.

אינני יודע אם אפשר לכנות את האוירה בה אנו חיים, כטורר. אולם קיימת נטייה לרצות לפי סטנדרט ב"שכירת ראשים".

העצוב הוא, שהחיים מצדיקים זאת. ראיתי עולה חדש, שעמד שעה ורבע בשמש הלוהטת בכביש תל-אביב, ואוטובוס אחר אוטור בוט חלף על פניו — לפעמים חצי ריק, פקעה סלולות, והוא פור כמה אבנים גדולות על הכביש, כדי להכריח את האוטו הבא לעצור: וזה עזר! בלי צעקות, אין מצליחים ברוב המשרדים. סטודנטים משתמשים באמי צעי השביתה להשגת מטרותיהם: כל אלה, אף הם טרור במידה קטנה. האורח למד לס' מוך רק על עצמו ועל כוח זרועו.

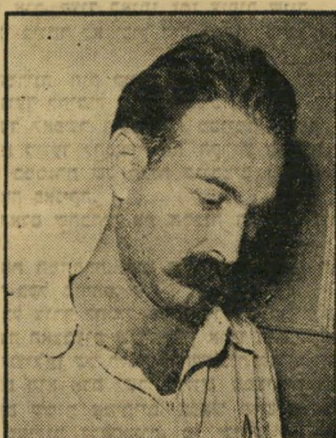
חיי המחתרת השאירו חותם על הנוער. מצב כלכלי עגום, ורוח רומנטיקה מסולפת, יצרו רקע מצויין להתהוות המצב. זכור, למשל, שאחר מלחמת העולם, נאלצו בצרפת ואיטליה להלחם בקבוצות טרור של בני 14, שהתחנכו על ברכי המחתרת. אולם אינני סבור שקיים קשר אירגוני בין המח' תרות של תקופת המנדט, לבין זו של היום.

סדרים יותר טובים היו משימים את הקר' קע מתחת לנטיה לאלימות. הלך הרוח של הפקרות ילך ויגבר, למרות שהוא כבר די קיצוני גם היום. בעתיד, אלא אם יעקרו את השורש, דהיינו, יתרכזו בחינוך האזרחי. ה' דוגמה הקלאסית לדעת, הוא ענין ישה חפץ: באוירה רגילה היתה קמה סערה איומה סביב ההתנקשות, אפילו בין אלה המתנגדים ל' ריכארד שטראוס. אלא שאצלנו קיבלו את הכאת האמן באדישות.

אני חושב שהיה הכרח להשתמש בפקודה למניעת טרור. ברור לי, כמו בן, שהיא עלולה לפגוע גם בחפים מפשע ובחופש הפרט. אולם כדי למנוע הקצרות בחיי הציבור, זה מוצדק. יחד עם זאת, אינני מייחס לצורת הלסימה בטרור ערך, אם לא ירחיקו את הגורמים. אצלנו ברפואה קיים כלל: המוחמה בסימפטומים אינה יעילה. צריך להתקוף את גורמי המחלה.

זאב בילו

בן 29, פקיד בסוכנות.

התופעה הבולטת ביותר בדורנו היא פרי-קת'עול כללית, זלזול בחוק וצנינות. כל ה' תכונות האלה עלולות, כמובן, למצוא את ביטויין במעשי אלימות. אולם לא הייתי קר' רא למצב שנתהוה בשם "טרור". טרור הוא הלך רוח העלול להתפתח מתוך השלב בו אנו נמצאים כיום, אם יימשך — שלב מעשי האלימות.

הסיבות להתהוות המצב הן שתיים: האכ' זכה הרבה של הנוער מהחיים ש' באו בעקבות מלחמת השחרור ו' סגנון החיים שנוצר, השונה לגמ' רי. ממה שתיאר לעצמו: והמבנה ה' תחוקתי, בו מזלזל החוק בחוק כמעט יום' יום. למשל, דמי המפתח, תופעה בלתי חור' קית שהוכרה אפילו על-ידי מוסדות ממשל' תיים. משרדי הממשלה עצמם פועלים תכור' פות בניגוד לחוק, השחיתות בחיי הציבור היא גדולה, רבים הפקידים שמעלו בתפקידם ואשר עושים היה בהעברה, ולפעמים אף העלאה בדרגה.

אינני חושב שזה המשך אירגוני מעשי של המחתרות מתמול שלשום. אולם אין ספק שזה המשך רוחני. יתכן אפילו שכמה חברי מחתרת, שהיו יחד בזמנו, הקימו שוב מס' גרת דומה.

המצב הגיע, לדעתי, לנקודת רי-יח. הנטיה שהיתה ניכרת לפני זמן לא רב, לשבור את הידיים, חלפה במקצת. יש ה' דעויות בנוער, בכל זאת חוששני, שהמצב יורע שוב, אם לא יתקנו היחסים החברתיים.

מסגרת החוק הרגילה לא הספ' קה. לדעתי, להשתלט על המצב. היה צריך להשתמש בחוקי חירום, כי חברה הרוצה לשמור על עצם קיומה, לא יכולה להירתע מאמצעים דראסטיים — ואפילו יפג' עו לפעמים בחפים מפשע.

צבי גבירץ

בן 27, ס-קיד.

לא קיימת לדעתי, לא נטיה בן' רב הנוער לטרור ולהפלת משמרים. ולא מחתרת מאורגנת. כל המקרים של אלימות, כגון הפצצה בבית פנסק, או הכאת ישה חפץ, לא היו אלא התפרצויות ספונטאניות של אנשים חלונים. אשר ל' פעולות הפוליטיות, כמו, למשל, פיצוץ ה' צירות הרוסית, אני חושב, שנעשו על ידי גורמים פוליטיים המעוניינים בתוצאות, ב' מקרה זה הקומוניסטים בעצמם.

אני הייתי חבר האצ"ל, שהיה ארגון מח' תרתי אמיתי, ויכול רק לצחוק למשמע התי' אור המגוון שמנסים לתאר את ה"מחתרת לכל" של היום. ארגון מחתרת המשאיר רשימות חברים לנחיתות המשטרה — הרי זה מגוחך. אני חושב, שהמשטרה נכשלה בגילוי הילדים החלונים, שמקומם לא בבית' סוהר, כי אם אצל פסיכיאטר, ומחפה עתה ברעש על כשלונותיה. ראייה לכך: היא תפ' סה במקרה את "המגפיים" לצבעיהם ששלחו מכתבי איום, וחיסלה בזאת את הענין. אל' מלא היתה מצליחה לתפסן, היתה, ללא ספק, מצרפת גם אותן למחתרת.

הפעלת הפקודות המסוכנות כל כך לחופש הפרט. כמו הפקודה למניעת טרור, היתה לדעתי פשע. החוק הקיים הוא די חזק, כדי להשתלט על הקנאים הפסיכופאטים. אפשר להעמידם ל' דין, לשופטם בהגינות ובפוטבי, אם יש ה' כחות מספיקות.

תקווה הוניג

מזכירת סיעת מפ"ם בכנסת

איראפשר להגיד, שקיימת נטיה לטרור, ב' קרב הנוער. כי נטיה, זה דבר כולל, והנוער אינו מתחה יחידה אחת, שאפשר לעשות בו הכללות. ישנם חוגים מסויימים — ואין זה מותנה בהיותם בני-הנוער וחזק — בהם קיימת נטיה ברורה לטרור. אך אלה אינם רבים.

את הסיבות לקיום חוגים אלה, יש לחפש, מצד אחד, באכזבה מהמשטר ומהמצב הכל' כלי, ומצד שני, בחוסר מחשבה פו' ליטית בהירה, דבר המאפשר ל' תוקפנות הטבעית של נוער הזרם לאפיקים פסולים.

אינני מטילה ספק בדבר, שיש השפעה רוחנית על המחתרת של היום, מקודמיה. אצל המארגנים והעומדים בראש, הקשר עם העבר הוא גם ארגוני.

התגברות הנטיה לאלימות, תזו-יח אף ורק ביחס, בו ייתקלו מצר הציבור.

הפעלת הפקודה למניעת טרור לשם מל' חמה במחתרת, היא אמנם חוקית, אך אי' נגה הוגנת. רבה היא הסכנה הצפונה בה. היא נותנת לממשלה כוחות שרי-רותיים, להשתמש בהם נגד כל יריביה. זה בולט במיוחד, כיון שבשימוש יותר יעיל, החוקים הקיימים, הרגילים, מס' פיקים בהחלט.

במד'נה

הסודיות בה נוהל חשבוננו. הבנק מצדו הע' ביר את התלונה לבולשת השווייצית, שאסרה כמה ישראלים.

ממשלת שווייץ לא רצתה לשוחח לדבר אופי של סכסוך דיפלומטי, המציאה למשרד החוץ בקשה מנומסת כי ישראל "תסביר את מהות פעולותיה הכספיות והכלכליות".

קשה לדעת כיצד חסביר ישראל פעולות כי זוהי פעולה נגד אזרחי ישראל, העוברים על חוקי המטבע של מדינתם. לכן, מבחינה מוסרית לפחות, זוהי פעולה מוצדקת. אך אין להניח כי הסכרה ציונית מעין זו

ניאל מדאן נכנס למכונית
12 מלקות, אלוהים וחצינות

תחלף בהבנה רבה על ידי השווייצים הגאים מאד על השיטה הבנקאית שלהם, שאינה מת' חשבת ברגשות לאומיים.

אורחים

האצרה היחידה

לפני שבועות מספר נידון כושי דרום אפי' ריקאי לענשים הבאים: חצי שנה עבודת פרך, 50 לירות קנס, 12 מלקות. האשמה: הסתה. ההוכחה: המשטרה הדרום-אפריקאית מצא בביתו של הנאשם ספר היסטורי המס' פל בתולדות המהפכה הצרפתית ובו משפ' מסוימים. ביניהם תיאור ההתקפה על הבס' טיליה, מסומנים בקוים אדומים.

השבוע ירד כפוף מהמטוס ט. ו. א. ב' לוד, כומר בן 80. היה זה דניאל פרנסיס מאלאן, ראש ממשלת האיחוד הדרום-אפריקאי, מתחה ומבצע אותה מדיניות. למרות השמו' עות שפסטי יום קודם בואו על משמעות מדינית לבקורו. כאילו נשא אגרות אישיות מאת צירציל לממשלות ישראל וירדן, הכ' חיש מזכיר החוץ של מאלאן ידיעה כזו. אמר פורסיות, המזכיר, לעתונאים, שביקשו יותר פרטים בנידון: "אדון מאלאן לא יעשה כל הצהרות או פעולות פוליטיות. מטרות היחידה, ביקור המקומות הקדושים".

קיבלו את פניו, בין השאר, ציוני דרום-אפריקה, המהווים קבוצה עשירה ורבתי-הש' פעה במדינה. כי מאלאן, כומר המאמין ב' אלוהיו, רודן הכושים, אויב היהודים ושונא בני התערובת, הוא גם אוהד המפעל הציוני.

מנגנון

בית ספר לדיפלומטים

מרגע כניסת הציונים הכלליים לממשלה, נוסף לבקורת שהשמיעו על מדיניות החוץ, דרשו להכניס מאגשיהם לסגל הדיפלומטי. שרת, לא שש ביותר למלא את דרישתם, טען כי כל המקומות תפויים.

בשלב מאוחר יותר, הסבירו הצ"כ כי זוהי דרישה שעל מלויה הם יעמדו בכל חוקן. שרת דרש מהם להגיש לו רשימה שמית, שתבדק על ידי משרדו. מרכז הצ"כ הגיש רשימה של כ-70 איש. משרד החוץ פסל מיד 50 כ"בלתי מתאימים לשרות בסגל הדיפלומטי". אולם גם לגבי יתר 20 המועמדים שהיו כשרים יותר לפי דעת משרד החוץ, לא מהר שר החוץ למצוא מינויים ומקומות שרות. הוא עיכב את הדבר בטענות פרודורליות שונות.

פרוקה הומני של הקואליציה בבעיות ה' דגל וההמנון, שהיה צעד טקטי חשוב, גרם להגברת כוחם של הצ"כ להגדלת משקל דרישותיהם.

התוצאה לא אחרה לבוא: השבוע נודע סופית כי שר החוץ נכנע לדרישת הצ"כ.

העם

טראם

גיבורי השבוע היו שני עולים חדשים, שעמדו בלילה בכביש ירושלים — תל-אביב, ביקשו טראם כדי לחזור למחנה עתודות. מכונית אחרי מכונית עברה על פניהם, ריקה, אך בלתי-מוכנה להיעצר לחמש שניות כדי לאספם.

לבסוף פקעה סבלנות השנים. האחד משך בידית הדריכה של הסטן, ירה כדור ב"אוויר".

שתמסו את השלטון בצורה זו, לא לפני כן. פעולת טרור, אף-אם היתה מורכבת על ידי השקפת-עולם, לא תעורר את אהדת ההמונים למבצעייה. אלא להיפך, אהדת ההמונים תכחן אל הקורבן. פצצת פנקס הצילה את חוק השבת למשך כמה חודשים. פצצת שילנסקי הסירה את המכשול האחרון מפני הסכם השילומים. אולם למחתרת זו לא היה כלל רעיון. אנשיה אינם קמים בבית המשפט כדי לקבל על עצמם את האחריות למעשיהם ולהרעים באוזני השופטים את האמונה אשר בליבם. אין הם רק פחדנים. אין להם פשוט מה לומר.

וכאן מתעוררת הנקודה המכרעת. למי עזרה קבוצת הטרור האחרונה?

אולי מעשה רצח

היא עזרה למפא"י.

אפשר היה כמעט לומר: לולא היתה קיימת, היתה הממשלה צריכה להמציא אותה. אין דברי אלה באים להטיל ספק ביושרם של החוקרים והפקידים שעסקו במחתרת זו. אין הם באים גם ללול בערך הגילויים.

אני מאמין שהיתה קיימת אגודה של כמה קבוצות-טרור קטנות. הם זרקו את הפצצה במערכת העונש הזה ובחצי הריסר מקומות אחרים. מן הסתם הטיילו גם את הפצצה בצירות הסובייטית והיכו את ישה חפץ.

אני מוכן להאמין שאילמלא ניתגלתה, היתה מרחיבה את פעולותיה. יש הגיון פנימי לטרור. אין הוא יכול לדרוך במקום. הוא היה מוביל לפיצוץ מוסדות. הוא היה מוביל, אולי, למעשי רצח.

כל זה נכון. אולם:

במידה לא מעטה אשמה בהתפתחות מחתרת זו הממשלה עצמה. היא לא התייחסה ברצינות לפעולות הטרור, כל עוד לא הכאיבו לה. מוסדות הבטחון התקוטטו ביניהם על האחריות. היתה לי הזכות לראות כיצד פעלו מוסדות אלה אחרי מעשה טרור מסוים — הפצצה במערכת זו — ולא התרשמתי שהיתה זאת חקירה גאונית. לא תתכן מחתרת בארץ זאת. היא קטנה מדי, צפופה מדי. אין בה סודות. בכשרון בינוני אפשר לגלותה. המשטרה, החוק הרגיל, בית המשפט הרגיל, מסוגלים בהחלט להתגבר על הטרור. אין כל צורך בהיסטריה.

הצבור השני

אך ישנו צורך בהיסטריה — כשרוצים, דרך אגב, לצוד באותו זמן ציפור שניה. המחתרת נתגלתה בשעת כושר. הכמאי הגאוני ביותר לא יכול היה לבחור ברגע מתאים יותר.

על שולחן הכנסת מונח חוק העבירות נגד המדינה. חוק קטלני זה אינו נועד לדגירקק הזורקים פצות בתנויות-ספרים ובאיטליזם. הוא נועד לחיסול גורמים ממשיים יותר, לחיסול אופוזיציות בלתי-רצויות בשעה הנכונה. הוא נועד לאפשר דיקטטורה מסוימת בשעה שלא יהיה מוצא קל יותר מן הקושיים הכלכליים. הוא מיועד להכשיר את הקרקע ליותר סופי על מדיניות-חוק עברית עצמאית, ולתיאום הארץ במסגרת של חלות בגורמים זרים.

לא קל להעביר חוק כזה בכנסת. לשם כך דרושה פאניקה.

האב הרוחני של החוק היה היועץ המשפטי, האדם שהבחיר את הסכנה האיומה הכרוכה במחתרת זו של נערים, גם הוא היועץ המשפטי.

אין מירוש הדברים שהיועץ המשפטי המציא את המחתרת. היא היתה קיימת — חבורה אידיאלית של כסילים המוכנים לשרת את מפא"י בעל כורחם.

יתכן שההגומה לא באה אפילו במתכוון. אין כל צורך להטיל ספק ביושרם המוחלט של המבוימים. אין הם מצויים אצל הנוער העברי, בקצה האצבעות שלהם אין אותו חוש המאפשר להעריך, גם ללא תעודות בכתב, מה כוחן, היקפן וגדולתן של תופעות השייכות לנוער העברי. קל להבהיל אנשים. מראים לשר המשפטים, גם הוא אדם ישר ותלוש ממצאות הנוער, רשימה של מועמדים להורג. רשימה אמיתית עם שמות אמיתיים. בראש הרשימה מופיע ידיו האשמי של שרה-משפטים. מי לא אשר פעולות דראסטיות, מי יכחיש את הצורך בחקיקת חוק דראסטי, נוכח עובדות כאלה?

אולם זהו משחק באש. משפטים צבאיים. מעצר ללא פקודת שופט, חוקים מיוחדים המחילים כל כבוד לחוק — כל אלה אמצעים מסוכנים מאד. ביחוד בידי אנשים שלא הוכיחו בעבר שצדקו בהערכת טושעים ופושעים, אנשים שעשו מה שעשו בסרשת רצח הילדה רחל לויין, שאסרו את חביב שיבר ו-27 חבריו אחרי פיצוץ הצירות, האנשים שהפכו את זכוב הקנאים לסל של גילמי. מסוכן מאד.

מסוכן מאד מפני שזו בדיוק הדרך לטפח מחתרת רצינית. אם מוכיחים לנוער ששוב לא יתכן שינוי ערכים במדינה בדרך דמוקרטית וחוקית, ושהדרך היחידה היא ההתקוממות בכוח הנשק, הרי אז תשנה המציאות. וגם אנשים רציניים יותר יפנו לדרך המחתרת.

פצצה במקום רעיון

הטרור הוא דרך הביטוי של הנחותים. יש צורך לפעול נגדו בכוח המשטרה והחוק. אולם שום משטרה ושום חוק לא ירפאו את המחלה. לשם כך דרוש משהו יותר מזה: סילוק הגורמים. לשם כך דרוש שינוי האווירה הרוחנית, שינוי האקלים הנפשי בקרב הדור הצעיר. לשם כך דרוש שהמנהיגים בפוטנציה יוכרו את אחריותם, יתפטר מהתפטרותם, יתחילו לחשוב מחדש על בעיות דורם ולגבש מחדש את התשובות להם.

במשך ארבע שנים לא נולד בדור הצעיר אף שיר אחד. לא נולד אף רעיון אחד, אף מנהיג אחד.

ובמקום שאין שירים, שם מתפוצצות הפצצות.

הקלע נקב את צמיג המכונית של השגרירות האמריקאית.

האם היה איש זה בלתי-נורמלי? אולי. אולם הוא סימל מצב שהשתרר במדינה.

אלפי טרמפיסטים אחרים חלמו בהקיצ, במצב דומה, על "תקיעת כדור". אולם הם לא הגשימו את החלום. היה מעצור בין חלומות-אלמות ומעשי-אלמות.

ביוני 1953 נפרץ מעצור זה בחנית רחבה. העתונים מלאים פשע-פשע-פשע. זו הפעם הראשונה תפסו בהם תאורי אלמות למעלה ממחצית עמודי הידיעות.

אין להבין צד זה של המעשה הסמלי מבלי להבין את הצד השני. הצד השני הוא הנהג של המכונית. מכוניתו היתה ריקה. שני אנ' שים בודדים עמדו בלילה על הכביש, התי' חננו שיקדם. מבטו עבר על פניהם, כאילו היו שרצים. הוא לא עצר.

שני הצדדים של המטבע — הוילול הגור והולך בגוף האדם מחד, והוילול הגור בר והולך ככבוד האדם מאידך — משתפים פעולה בניון המוסרי. בית-הסוהר לא ירפא אותו.

ענינים מיוחדים

הסודיות שנפגעה

השבוע יצאו שנים מן הפקידים הגבוהים של משרד החוץ לשווייץ: המנהל הכללי ד"ר ולטר איתן והיועץ לענינים מיוחדים ראובן שילוח. כל הודעה רשמית לא נמסרה על נסיעתם.

אולם הסוד היה גלוי למדי. איתן ושילוח יצאו לשיחות, עם ממשלת שווייץ, על אודות כמה שערוריות הקשורות בעניניהם המסח' ריים והכספיים של ישראלים בבנקים שוויי' צים. כמה פקידים מיוחדים של האוצר פגעו בחסינות של הבנקים, ניסו לברר חשבונות של ישראלים.

הבנק השווייצי הוא מוסד מכובד מאד, אשר את חשבונותיו מותר לפתוח בפני ה' משטרה אך ורק בהתאם לצו מיוחד של שופט מחוזי. לאחר שמציגים לפניו נימוקים משכנעים.

הישראלים לא הטריחו עצמם לקבל צו כזה, ניסו לעמוד על הענינים בדרכים אחרות. לאחר ברור, נמסר דו"ח למשרד האוצר בא' רק, שנקט באמצעים נגד הישראלים שלרשו' חם עמדו סכומי מטבע זר גדולים בבנקים שווייציים. כספים אלה הועברו, בדרך כלל, על ידי תושבי ישראל באמצעים בלתי ח' קיים.

פעולה מוצדקת. האוצר הציע לאור' חים ישראלים אלה "עסק": ויתור על חלק מכספם שבבנק השווייצי לטובת האוצר, ללא תמורה, והעמדת היתרה לרשות האוצר תמ' רת מטבע ישראלי. אחד מאלה שהוצע לו הדבר, התלונן בפני הבנק השווייצי על אי'

מלחמות יקרה מדי

אשר רבים — בתנועת החרות מימין וב' חסידיה' לאחדות העבודה משמאל, חולמים עליו. אולם שוללי דרך זו טוענים שאין היא פותרת את הבעיה — על גבול ה' ירדן תהינה אותן הבעיות כמו על גבול קליליה. והמחיר בחיי אדם נשאר כגורם בחשבון.

הפתרון השני שיגרתי פחות, יעיל הר' בה יותר.

את דעת הערבים מן החזית הראשונה — תעלת סואץ, ישראל, שאצה לקראת האנגלים כדי לחבקם, חשפה את גבה לבקשת המגף הערבי.

לא רק ממשלת ישראל, אלא גם ציבור ישראל, עמד לפני מציאות חדשה זו אובד עצות.

התשובה הראשונה — מגיעת פעולות הקרב על ידי הגנה יעילה על הגבול.

ספרדי צעיר, כבול באזיקים, הובא לפני הקצין הצרפתי הזועף. הספרדי נא שם בניהוג חבורה שהתקיפה את הצבא הצרפתי מן המארב, בלחמה בעד חרות ארצה נגד עריצות נפוליאון.

מה זה? איזו מלחמה היא זו? שאל הקצין. איש הצבא הסורי, בכוח, כשהצביע על השיטות הנפסדות של לוחמי החופש.

וזהו גיליה! השיב הצעיר בגאווה. כך גולד בהיסטוריה מושג ה"גיליה", המלחמה הזעירה המשתמשת בפעולות קרב יוזמות של יחידות קטנות, הפוגות במטרה, ומתחמקות.*

דאונג ספרד 10

השבוע שוב אי אפשר היה עוד להסיק תיכר מלחמה זעירה סוערת לאורך כל גבולות ישראל. פעולות קרב יוזמות של לוחמים ערביים פגעו בזה אחר זה בכפרים ערבים. על הגבול ובמרחק ממנו, פוצצו בתים, הרגו אנשים, פגעו בעורקי תחבורה.

מי ביצע אותן? הלגיון הערבי הניח את ידו על לבו, הבטיח שהוא חף מכל פשע. דבריו הדיכאו קצת את דברי הסוכנות היהודית, כשהיתה מבטיחה לאנגלים שאינה אשמה בפעולות הפורשים. כמו אז, כן עתה, ישנה חלוקת עבודה מצוינת.

הלגיון יכול היה להיות נייטרלי. לא הוא ישב על הגבול. על הגבול ישב המשמר הלאומי, המורכב מפלשתינאים אכזרי מרירות ושנאה.

אולם הפעולות לא היו אפשריות לר לא הסכמתו האילמת של הלגיון. הן לא היו אפשריות ללא רצונם המפורש של שליטי הביטחון ברחוב דאונג 10, לונדון.

היה זה מורד. כי רק לפני ימים מעטים נאם סר וינסטון צ'רציל נאום סנסציוני נגד הערבים ולמען ישראל. דוד בן-גוריון יון הצביע על נאום זה כעל הישג גדול. אולם מקור הנאום ומקור הפצצות היו זהים. היה להם הלגיון משותף.

צ'רציל נאם, והערבים פוצצו, כדי לפתוח חזית שנייה של העולם הערבי נגד ישראל. חזית שנייה זו נועדה להסיח את דעת העולם.

למד את העצמות. לאחר זמן הראה משרד המסחר והתעשייה ענין בהצעה השנייה, אף על פי שהיו שחששו להתיר יצור נקיני, כיוון שהוא טומן בתוכו אפשרויות לזיוף. משרד האוצר סילק במחי יד אחת את כל החששות. ושובו היתה שלילית בתכלית. ובינתיים סוכל השוק ממחסור בבשר.

מעומים

דיות בחשכת לילה

(ראה שער)

מכונות קרייזלר רבות, עמוסות שרים וראשי מפלגות, עברו בעצמם. גם הפעם קיבלו את פניו יושביהן בדברי אדיבות והכנעה, אולם משעבדו היהודים הסתמן על פניהם רמז של חיוך.

אחר-כך באה מכונת קטנה, סתרת ברק. היושב בה נהג בעצמו. גם הפעם קיבלו את פניו יושביהן בדברי אדיבות והכנעה, אולם משעבדו היהודים הסתמן על פניהם רמז של חיוך. אחר-כך באה מכונת קטנה, סתרת ברק. היושב בה נהג בעצמו. גם הפעם קיבלו את פניו יושביהן בדברי אדיבות והכנעה, אולם משעבדו היהודים הסתמן על פניהם רמז של חיוך.

אשר כבר שלושה מינויים: עורך הדין קייזרמן מחיפה מועמד ל- שמש צירי ישראל במכסיקו. צבי איזקסון, מראשי התאחדות האכ"ר, יצא לטוקיו בדרגת יועץ. בנימין מרגלית, ממנהלי הבנק הלאומי, נתמנה לנספח מסחרי באחת הצירויות. צירי ללמור. האמת היא כי חוץ מן המועמד האחרון, לא היתה לשני המועמדים האחרים הכשרה רצינית לשמש בשירות ה' חוץ. הסיבה לכך פשוטה: בה בשעה שאני שי מסאי שימשו כבר שנים רבות במחלקה המדינית של הסוכנות, במגננות ההגנה וה' עסקו אנשי הצ"ח בתפקידים מוציאים ליים וכלכליים, באו בחשבון בעיקר לתפקיד די יעוץ מסחרי וכלכלי. הצ"ח לא יכול ל- המציא מועמדים בעלי ניסיון בייצוג מדיני. פעם צירי להתחיל לרכוש ניסיון גם ב' שטח זה, הסביר עסקן צ"ח.

האח הגדול

הסכסוך בין מפא"י ובי. גיי. בענין הדגל וההמנון, הוכיח סופית לבי-גוריון דבר שכי מה ממקורביו לחשו באוזניו מזמן. הפוטל-ריות שלו בחוגי המפלגה קטנה בהרבה מזו שהוא נהנה ממנה בצבור הרחב. בייחוד היה הדבר נכון לגבי אנשי מפא"י בהתישבות ה' עובדת, שטענו כי בן-גוריון, לרגל הסכמים קואליציוניים, נכנע מדי לצ"ח.

השבוע החליט בן-גוריון כי עליו להקדיש עתה כמה חודשים לארגון עניני המפלגה ולהקמת חבר נאמנים משלו בתוכה, דוגמת קבוצת מקורביו בממשלה. בי. גיי. התעתד לצאת למסע הסברה, שיפתח בהתישבות ה' עובדת, ושהמשכו יגיע לכל תא ותא של המפלגה בערים הגדולות והקטנות.

ממלא מקום ראש הממשלה תתמנה, בת' קופה זו, גולדה מאירסון, עם שובה מארצות הברית, מטיפול רפואי. בי. גיי. ימשיך ל- שמש בתפקידו כשר הבטחון ובכדי להקל עליו את משימת טיהור מגננות מפא"י בהס' חזרות, יועבר מרכזי נגמר מוכרי ההסתדרות לממשלה, ישמש בתפקיד שר העבודה. אלא שלכל קרב, כרגיל, שני עדידים לוח' מים. במקרה זה, מתכווננים לקרב לא רק בי. גיי. אלא גם עסקני מפא"י. אלה החלילו כי הם מצדם, יצלו את זמן עיסוקו של ראש הממשלה בעניני מפא"י, כדי להביא ב' פניו כמה דרישות של המפלגה לממשלה.

אמר מוכיר סניף גדול של מפא"י: "בי. גיי. ראה את השלטון כהתה, ואילו אננו, אנשי המפלגה, דואגים גם לשלטון בעתיד. אנשינו בממשלה נוהגים, בגלל חישובים קר' אליציוניים, בצורה שכל צעד גורם לנו ל- הפסד הרבה בחוריים."

מזון

בשר ללא תמבעוד

בעוד שבשר עוף נמכר בשחקים ללא סיי קוח, אפשר להשיג בשר חזיר בכל כמות שהיא ונקניק תוצרת חוץ נמכר בלוי, לא קיים שוק חששי לבשר-בקר חי. הסיבה לכך אינה טמונה במחסור בהצעות מתאימות ל' יבוא בשר בכמויות מספקות לארץ, כי אם בחיכוך שבין משרד המסחר והתעשייה, ש' הוא בעד יבוא חופשי של בשר, לבין משרד האוצר, החושש להברחת הון, כאם תאושר, התכניות:

● קבוצת יבואנים הביא בשר בקר חי מתורכיה, בצורת העברת הון יהודי. כמות אחת משתי התכניות שהוצעו בעת האחרונה בשר קבועה, מן החלקים הקדמיים של ה' בהמה תימסר לממשלה, במחירים המקוב' לים בשוק העולמי. הממשלה תשתחרר מ' דאגת התשלום בשביל בשר במטבע זר. בתמורה יורשה ליבואנים למכור בשוק ה' חופשי את יתר חלקי הבשר: חלק מן האב' רים האזוריים של הבחמה, המעיים, הכבד, הריאות, הרגליים, הראש.

● קבוצה יבואנים אחרת תייבא בשר קפוא. החלקים הקדמיים ימסרו לממשלה, במחירים נמוכים, בעוד שהחלקים האחרים ינוצלו לתעשיית נקניק, שיהיה חופשי מ' פיקוח וימכר במחיר של כ"3 ל"י הקילו.

במחיר יד אחת. ההצעה הראשונה ה' גשה מיד לאחר שהציונים הכלליים נכנסו לממשלה ושר המסחר והתעשייה, ד"ר פריץ ברגשטיין, היסס לקבל את ההצעה בטרם

המפקדים הירדניים בישיבת ועדת שבת-הנשק

צירציל נאם, מי לא יפוצץ?

הפתרון: להוכיח לכל מדינה ערבית שאם תבצע מעשי-החלה בפנים מדינת ישראל, יודעת מדינת-ישראל לגרום ל' זעזועים פנימיים בתוך איצות-ערב.

הכלים לכך ישנם: חומרי-נפץ עצום פוזר בכל ארצות ערב, בצורת עדות ו' שבטים ופליטים פוליטיים, שאך ממתיך לגפרור. לא חסרות בישראל הידיים ה' יודעות להדליק גפרורים.

כי הפתרון למלחמות אינו צבאי. ה' פתרון הוא פוליטי. לא שרי-הבטחון, כי אם שרי-החוק, יכול לבצע — לוא יכול היה להתפנות מטיפול באזורים היושבים בלונדון, בחששנותן ובמגרדי-השחקים של א"ם בניוירוק.

אינה מעשית. גם צבא מוגדל פי 10, שהיה מרושש את כלכלת המדינה, לא היה יכול לסתום את הגבול העצום הזה. התשובה השניה אינה חדשה. אין היא נעימה, אך אין לפקפק בנחיצותה — מעשה-התגמול. אולם מעשה זה אינו פותר את הבעיה — לא איכפת לגינטלמ' נים בדאונג סטריט, וגם לא לאפנדים בשארע אל-נסר, עמאן, כמה פלחים מתים על הגבול, וכמה בתים מפוצצים. נשארו רק שני פתרונות. שניהם מחיי' בים הנהגה חזקה, בטוחה בעצמה, בע' לת מעוף. לשניהם אין סיכויים רבים בממשלת ישראל.

הפתרון האחד הזזת הגבול עד לירדן. זהו פתרון

ערבי אל תוך המחנה הישראלי. יהפוך את המלחמה למפסדה גואלת בחברה הערבית במרחב כולו.

מתוך חוסר-מחשבה, אירגנו המנהיגים ה' ערביים בכמה מקומות, פינוי מן הכארים וה' ערים שעמדו ליפול לידי היהודים. ההנהגה הצינונית קיבלה את הדבר בשמחה רבה, אף אולם ככל דבר אחר, נעשה גם דבר זה ללא מחשבה עקרונית, ועם פרוץ שביתת-הנשק היו 15 אחוז מאוכלוסית הארץ ערבים. עקב הריבוי הטבעי (והבלתי-טבעי), נשאר אחוז זה על כנו גם בתקופת העליה ההמונית.

שלוש הדרכים — והרביעית, כ' גולדה, בהיסת-הדעת, הבעיה הירבית של ישראל. לו היה חושב משהו ברצינות על פתרונה, מיד עם גמר המלחמה, יכול היה לבחור באחת משלוש דרכים:

● הוא יכול היה לגרש את כל הערבים הנותנים, עם או בלי תשלום פיצויים, להפוך את המדינה ליהודית ממש. ● הוא יכול היה לתת אומי-די-דאומי למדינה, להפוך את הערבים מיד לשותפים מלאים בכל מערכת החיים, מאר' למ הריקודים ועד למשרד החוץ. להחזיר להם את מעמדם בהדרגה, במרוצת עשרות בשנים, תוך כדי עידוד חלקים מסוימים בציבור הערבי הזה.

● הוא יכול היה להכריז על ה' ערבים כעל שבויים נמלוי זכויות, כל אחת משלוש הדרכים היתה כרוכה בסיכון ניכר. היא היתה כרוכה גם במעט מחשבה עיקבית. מעט זה לא היה מצוי, לכך הלכה המדינה בדרך הרביעית, המסוכנת מ' כולן: חוסר הדרך. היא זרקה את הבעיה

התקפה גדולה על הפקיד הבלתי-מפורסם, שישב בחדר קטן ודל במשרד ראש הממש' לה. לתמהונו נתברר שהפקיד השתקן הוא אגוז קשה. תגלית זו היתה אחד הגורמים למשבר הממשלתי.

המשבר בא והלך, וגיוש פלמון, היועץ לענינים ערביים של ראש-הממשלה, נשאר על מקומו. אחת הדמויות השנויות ביותר במחלוקת במדינה: סלע איתן בים של ביל' בול ומבוכה — לדברי מקוריו; בנו בכורו של השטן, המוח הרשע של דוד בן-גוריון — בעיני שונאיו. אלה, גם אלה רבים מאד. הפתעה מסוימת. כשהתנדף העשן על שדות-הקרב של מלחמת השחרור, נוכחה ממשלת המדינה החדשה לדעת, מתוך הפתעה מסוימת, שנשארה לה ירושה בלתי נעימה, בצורת למעלה מ-100,000 ערבים. הדבר מ' לצלל כמעט כבדיחה, אולם אמת היסטורית היא, שאיש לא חשב מראש מה לעשות ב' ערבים אלה, ומה יהיה מקומם במדינה ה' ציונית.

כל עוד ישבו האנגלים בארץ, לא הת' ענין אף מדינאי ציוני ברצינות בבעיה עתי' זה זו — דבר שהיה, אולי, תוצאה של אי' האמונה התה-הכרתית בהקמתה המעשית של המדינה בדרך זה. לצרכי התעמולה הציו' נית הספיקו כמה הכרזות סתמיות על צדק ויושר, שאיש לא האמין בהן מלבד ימכרי' יזהן, וגם אלה, רק לשעה קלה.

מלחמת-העצמאות באה להנהיגה הפו' לייטות מפתיעה. היא אמינה שמדינות ערב לא תתקפנה את ישראל. כתוצאה מכך לא הוכנה שום תוכנית לטיפול יסודי בבעיה ה' ערבית. לא עלה על דעת איש להר' מבצע מדיני היסטורי שימשוך חלק מהעולם ה'

בבעיה במחנה

כדאי לאבד אותו, אלא יש לגבול.

לאיזה חזון אתה?

להתייחס, התברתי, התרבותי

האם זה תהליך או חייבת לספח אותו?

אני חושב שהתהליך הוא אותו. הוא ידרוש אולי יותר מכוונות עלולות לקצר את המכשול הגדול הוא רבים. משך מאות בשנים, וזו, והתרגלו לקבל כל להתאמץ ולקבל אותו בד לא הקימו חינוך ערבי, בע אלא גם לשון חדשה. לערבים יש כיום בישראל לנו בתקופת המנדט, הם חינוך, מוסדות תרבות, מוסד הם אינם נחשבים לנצל את סיתים את עצמם, שאין ה

האם הדבר נא קי ובתודעה המעמדת?

אין ספק שלו היתה הפ ונאכקת, הרי אז, במידה ש היו אלה עומדים על שלו עין קיימת המנטליות הפא און התאמה בין הצורך, הדבר משחץ יותר בסור הבהולים המעמדים שם ערביי ישראל, והם מהחיים בכל המאמצים הערכיות שלתיים, מהפכות בשלטון, אולם הנושא העיקרי לנצל את המצב הזה, לא הנוכחים, המעוניינים העיקרי

האם לדעתך ממש כדי לשנות את המצב בישראל?

לא היתי אומר שהיא שהישוב היהודי מהווה א החברתי מבחינה זו ראוי אחר שכל פעולות הממשל בסקטור היהודי, ממילא די חריפה בסקטור הערבי. כדוגמה: בידי הממשלה בכפרים הערביים, ההתחבר ששם בראש הסולם את בעל היכולת. דאגה להספק

האם נא הני תיפ כדומר שקרקע שניה ידיו בעלי הכוחות?

הוא מקרים כאלה, הכר הנוקשים, וכישר התארגנו ההומנויות, שכן היו סק בהם קיבלו מיעוטי יכולת עבור בעלי היכולת.

מה יפנה הממשלה לתהליך של דמוקרטיזציה?

למעשה היא לא צריכה ל היהודים. כלומר: חלוקת בדת, מינוי מורים, פקידים שרון, ולא לפי היחס אלה בחברה היהודית. כל אלה תהיינה הפרעות מצד ההס כמובן, אפשר היה להמ מדה רבה של אפוסרופסור וז נכשלה, מאחר שהערבי

כאינו מידה מפריעת בתחת בריאה בצי?

בתחתולים יש נוער חובות להסתמכותו, דימוקרטיות, שלטון הנבחר על ידי התו אים אל ציבור ערבי נחש ומסילנים אותו בבת אחת הוי מפלגתי סוער וחריף, מוגזם, הרי זה מוגז ממוג העמוק והחייבי של מפלג

לפני כמה חדשים, מר פלמון, מפרה העתונות שאמרת כי כל ערביי ישראל אינם אלא גייס חמשי. מה חיתת כוונתך?

הדברים לא נאסרו בלוח ההסבר, לא הצהרתי במסיבת העיתונאים כל הצהרה, אלא עניתי על שאלות של עתונאים. הענינים התגלגלו כך, שהעתונות הביאה רק צד אחד של המטבע, ולא את הצד השני. הסברתי את המצב על צדיו החיוביים והשליליים. העתונות נתפסה משום מה רק לצד דדים השליליים. לא השתמשתי בביטוי "גייס חמשי", היות וגייס חמשי יכולה להיות רק קבוצה אנשים הפועלת נגד עמה, אך לא קבוצה של בני עם אחר. אלה יכולים להיות גייס ראשון או שני, אך לא חמשי. אמרתי שאין כל סימנים מצדם של ערביי ישראל שהם מהחיים כיום בעיה בסחונות אחרת מאשר היו ב-1948.

האם לא אשמה בכך ממשלת ישראל עצמה?

אני מוכן לענות לך על שאלות דומות כפרס, ועל אחריו תי האשית בלבד. אני חושב שישאל אשמה, ואני חושב שהערבים אש-מים. זו השקפה של מצב שלא חלף. אני חושב שלו היתי ערבי והיו באים אלי ואומרים "בוא תהיה נאמן לישראל" — ופרשו כיום: פנה עורף לארצות ערב — לא היתי עושה זאת. ומפני שאני יהודי כזה, אין אני יכול לדרוש זאת מערבי.

דעתי היא שזכותם של הערבים היא להגדיר את עצמם באופן חפשי לפי נטייתם וצרכיהם, גם אם הדבר עומד בניגוד לענין שלנו או של קבוצות בתוכנו.

אם כן, אין ספק שדעתך מהווים הערבים כיום בעיה בסחונות חמורה ביותר.

במצב הדברים הנוכחי, אין לי כל ספק בדבר.

כיצד אפשר, לדעתך, לפתור בעיה זו?

רק במסגרת שלום של אמת, שלום של שותפות במזרח התיכון כולו. אני מבדיל בין שלום פורמאלי ובין שותפות של אינטרסים.

מה הסיכויים שיושג שלום כזה בשנים הקרובות?

מבחינת האינטרסים הממשיים והצרכים שלנו ושל הערבים, אין דבר המתקבל יותר על הדעת, שהוא טבעי יותר מאשר שלום כזה.

כיום הקושי הוא בדעות קדומות, באינטרסים של שכנות מסוימות, ובהעדר שלטון ערבי יציב בארצות ערב, אשר יוכל להתפתח מהיבטותיו על עצם התוקפתו ברוסן השלטון, כדי לספל בכנות בענינים הממשיים של האזרחים והמדינה.

האם הגדרה זו מתאימה גם לנגיב?

במדה שהתבררו דברים עד היום, מצב זה כולל גם את מצרים של נגיב.

אמרת שהמכשול הם דעות קדומות. האם אנו דעות רק מצד אחד, מן הצד הערבי?

אני חושב משני הצדדים. קיימות דעות קדומות, שלאמיתו של דבר אין קדומות כל כך. אלו הן דעות שהכו שרשים מאז 1927, אלא שלנו יש היכולת להתגבר על דעות קדומות אלה.

מר פלמון, ישנה דעה שערביי ישראל היו יכולים ליהפך לגשר בין שני העמים. זו טיפשה בהם מדינת ישראל בצורה הנפנית. מה דעתך על כך?

יתכן שההנחה הזאת תהיה נכונה, אם ניתנו אפשרות לדור הערבי הגדול כיום בישראל להתחנך באווירה שקטה. עצם המנטליות שתתגבש תוכל להיות דוגמה להתייחסות בעיני הארצות הערביות.

הערבים המצאים כיום בישראל משקפים פחות או יותר את דעת הקהל הערבית, והם דומים לאחיהם וקרוביהם בארצות הערביות. מבחינה זו זהו דור המדבר, שאינו יכול לשכוח את סיר הבשר, כשהיה רוב בישראל, כשהיה אדון הארץ. על כל פנים, מאלה לא נראו עד היום כל סימנים של נכונות ויכולת לקבל עליהם את המשימה הזאת. אלה מהם, הפעילים בכתובת מאמרים והוצאת עיתונים, ממשיכים המי שך ישר את פעילותם, מבחינת האופי, מלפני קום המדינה.

אינו ערובה ישנה, שהדור הצעיר יחיה טוב יותר?

בכלל אין ערובות. אבל אם הדור הצעיר לא יתחנך באווירה של המשך ההסתה הערבית נגד היהודים, כפי שהיתה עד קום המדינה, ובאווירה של רדיפת המפלגות היהודיות אחר קולות הערבים, יש לחשוב כי עצם ההפיל של מדינת ישראל, שהם יונקים ממנו ומקבלים אותו כמו שהוא, ייצור אצל חלקים גדולים מהם הרגשה שזה נכס של ממש שלא

ההגנה בציבור הערבי. "עשינו דברים מעניינים, אך הם היו מע"שי נעורות", מודה פלמון. אולם מעשי נע"רות אלה עשו רושם על האנגלים. השלישייה. עם פרוץ המלחמה העולמית ביקשו האנגלים שאנשי ההגנה יעזרו להם בגילוי הגייס החמשי של המופתי. עזרא דנין עזב את פרדסיה, נואל לייזקי את קיבוצו, גיזש פלמון את סדום. כך נוצר השיי, שרות הידיעות של ההגנה, כשרית פעיל.

הפעולה הסתעפה עם התחלת המלחמה ב"סוריה. במשמרה העמק ישבו אנשי הפלמ"ח שלבשו, דיברו, אכלו וקיללו ערבית, זכו לתואר "מסתערבים". דרכם זכה הפלמ"ח לגיונים הערביים של סגנונו המיוחד, מן הציזבאת עד לפינגאן. פלמון עצמו עבר בשלב השני לסוריה. כאחראי על סוכני ה"הגנה שעברו למען האנגלים. מסוריה הובילה הדרך למחלקה המדינית של הסוכנות, שם שלט ראובן שילוח. ה"שלישייה עזרא דנין+גיזש פלמון+אליהו ששון, הפכה שם דבר, הצליחה למדי בהע"רת ההתפתחות בין ערביי פלשטין, אם כי הצלחתה בהערכת נכונות ארצות ערב לחוש לעזרת אחיהן בארץ, היתה מוטלת יותר ב"ספק.

ההזדמנות שהוחמצה. כשקיבל ל"ידיו פלמון", עם תום המלחמה, את השלטון המעשי על גורל ערביי ישראל, יכול היה — להלכה — לחולל מהפכה. לא חסר לו הדמיון לכך. הוא ידע שאין עתיד למדינה, כל עוד תהיה מנותקת מן ה"מרחב הערבי. הוא היה אחד המעטים שלא הסתפק בהכרה שלילית זו, חלם על מצב בו תהיינה ישראל את המהפכה המרחבית, תחדור לתוך מרכז החיים של כל מדינה ערבית במרחב, תקים בכוח יוזמתה מסגרת לחיים משותפים של שני העמים השמיים. ישראל יכלה — שוב להלכה — לעשות צעד מכריע. היא יכלה להחרימ מיד את קרקעות האפנדים, לחלקם לעניי הכפרים, ליצור בכך בין לילה שכבה רחבה של ערבים המעוניינים בכל מאומם בקיום מדינת ישראל. דוגמה זו היתה עוברת בכרך בארצות ה"מרחב, מסעירה את כל היסודות המתקדמים והמורדים. הקריאה המלהיבה של המשורר הערבי ** — "שבחו ואיסאיקו, איהוא אל

גיזש 2

— לגרש —

ערב! קומו ועזרו, הערבים!" — היתה לוב"שת צורה חדשה, מציאותית. בצד הריאקציה המערבית והקומוניזם הסובייטי היתה מ"ן פיעה הדרך השלישית, שהולכה במרחב עצמו — דרך החקומה השמית, בהנהגה בישראלית; דרך השילוב המושלם של שני העמים.

הדבר היה אפשרי רק לו היו היפכים את השכבות המתקדמות — משכילי הערים וע"ני הכפרים — לשותפים מלאים במדינה. לו נשלחו אלפי צעירים ערבים לקיבוצים ולבתי"סר מיוחדים, לשם פיתוח השקפת"ולם ערבית-לאומית, משולבת עם התנועה"הלאומית העברית.

אולם הזדמנות זו הוחמצה. היא חלפה ללא שוב.

בי. גי. היה אדיש. מי אשם בכך? אויבי פלמון ברחוב היהודי טוענים שהק"יב את כשרונו המקצועי הרם לאינטרסים של מפא"י (שאינו חבר בה). המפלגה היתה

* שהוא כיום נשוי ואב לשתי בנות ובן, תושב גבעתיים ליד תל-אביב.

** איברהים יאזגי, משורר המהפכה הערבית באמצע המאה הקודמת, חבר הארגון המח"תרת"י שקרא לעצמו חברת"המיע"הסורית.

כולה לחיקם של כמה פקידים, בעלי ותק במקצוע זה, שיכלו לעשות כאחת נפשם — מבלי שהמדינה תתן להם איוזה שהוא קו פוליטי עקרוני. ואמצעים לביצועו. מ"1 בקבוצה זו היה גיזש פלמון, אחד מחברי ממשלת"הצללים הסודית (אך המכ"ריעה) של דוד בן-גוריון, ובא כוחו האישי בכל מה שנוגע לערביי ישראל. לבעיה הע"רבית הגדולה יותר, שמעבר לגבול, לא נק"בע בכלל אחראי, והיא התגלגלה לאחת ה"מגירות הפחות חשובות של משה שרת ב"משרד"החוק.

ענבים ברחוב שבזי. יהושע פלמון לא היה איש חדש במשחק. הוא למד את ה"כללים כמעט לפני שמד לומר אבא ואמא. אביו היה איש שכונת מאה-שערים ב"ירושלים, דור שלישי בארץ. כשנשא את עיניו אל בתו של ב"לייזקי מבני הישוב החדש חסר"האלוהים, ונשא אותה לאשה, הסילה המשפחה חרם על האיש. בנו נולד במקום בו עומד היום הבנק הלאומי בתל-אביב, לפני 39 שנה.

הבעיה הערבית של גיזש הקחי, ההחילה כשהלך לגבול ענבים במקום בו נמצא כיום רחוב שבזי. הדבר לא מצא חן בעיני הילדים הערבים, שחשבו את הדבר ל"עסק פרטי מ"שלהם. התוצאה היתה שהילד חזר הביתה לא פעם כששערותיו מרוטות ופניו שרוטות. חיש מהר השתמש בדיעותיו שנרכשו ב"רץ זו. הוא חיפש עתיקות. סיר בארץ לאור"כה ולרחבה, ברגל ובאופניים, בחברת חבר אחד או שנים. בהיותו בן 16 כבר הכיר היטב את הנגב, שהיה אז גוף מטיל-אימים ולא נודע, בו הסתובבו ערבים מסתוריים. הוא הועסק על-ידי משלחת מחפשי-עתיקות, כאחראי לקנית משכרים מידי הערבים.

גיזש לא ראה בכך את יעודו בחיים. מק"רה מיוחד שחבר אותו: בירוכבו על אופנוע, התנגש עם מכונית, נפצע קשה, שכב ששה חודשים כשגופו עטוף בגבס. ידידים בעלי כוח"אבחה מרגשים עוד כיום בצליעה קלה ובצלחת בראשו.

כשיצא מבית החולים חיפש עבודה. חבר שעבר ב"מ"המלח הציע לו לעבור לסדום. פלמון קיבל את ההצעה, היה אחד היהודים הראשונים שהגיעו למתנה סדום. משך כמה שנים היה מנהל עבודה, ממונה על ערבים שעסקו בעבודות יותר אחראיות. שה"צ צו"ר להסביר להם את תהליכי העבודה המ"סוכנים בלשונם.

מעשי נעירות. אחרי פרוץ מאורעות תרצ"ה, שוב לא היה זה תפקיד מתאים לא"דם הבקי בעניני הערבים. פלמון הפך סוראי כהגנה, עלה בסולם הפיקוד, הפך מפקד מס"ח הגלילית, שם התעוררה הבעיה מי יש"מור בעמדות, שעה שבני המשה עוסקים בתליבת הפרות. הפתרון בא בצורת תלמיד צעיר של בית הספר החקלאי כדורי, בשם יגאל אלון, שקיבל על עצמו לארגן את ה"שמירה בין שקיעת החמה ועד שעה חשע בערב.

מהפגישת עם יגאל אלון, ואחר כך עם יצ"חק שדה, שמוחו חיפש תמיד דרכים מק"ריות, נולד הרעיון שכמה מאנשי ההגנה ה"מוכשרים יתחילו להיות ערבים. בקרב ער"בים, לזרוץ בילבול במחנה היריב. פלמון היה אחד מהם.

כבסיס שמשו לו שוב סדום, שהקשר ה"יחיד שלה עם הישוב העברי, היה בדרך הים, אל קליה בצפון ים המלח. פלמון הת"לבש על המפקד הבריטי, סיפר מסיפורי הערבים על הקולונל לורנס המפורסם, זכה תמורת זה בחופש פעולה גמור. הוא עזר להניח את היסוד לרשת האינטרמציה של

"צלצלת זו ניכרת בתמונת השער, באוזן.

גיזש 1

— להשמיד —

נית חמורה!

של המשפחות יקבל זרז וזרז באפיק חדש. על ידי כך נעשת הדימוקרטית פלסטר.

יזא כדוגמתו לאחיהם שמעבר

הערבים מושמעים הנהגות רבות על ידי מינוי קצינים מן הכוחות על ערבים הנמצאים בארץ בעד נפקדים. מינוי זה נובע

ענין זה מסובך, ואין להבינו אלא נכיר את העבר הקרוב. לדעת איז הפליות, אין זאת אומרת שאנחנו והם נמצאים במצב שהה.

אם נשמה את מצב ערביי ישראל כיום למצבם בסוף 1947, מוכן שהפסד היה מרובה. הם איבדו את מעמד הכלכלי, הפסידו את לקוחותיהם, את מסחרם, נטשו את בתיהם ואדמתם. נשאר רק קומץ, כ-10% מכלל התושבים בישראל, בעוד שבסוף 1947 היו היהודים פחות משליש מכלל התושבים. בהשוואה לזה מצבם כיום ירוד, אך לזאת איננו רואה תיקון שנוכל להסכים לו.

אולם אם נקח את מצבם בינואר 1949, בתום הקרבות והכיבושים, הרי שמא יסנה התפתחות מתמדת לטובתם. מחזורים להם נכסים, הם חוזרים לשרות המדינה, הפועל הערבי, שבתקופת המנדט קיבל מחצית השכר של חברו היהודי בשרות הממשלה, מקבל כיום אותו השכר. האיכר הערבי, שמכר את תוצרתו בימי המנדט בשליש המחיר של האיכר היהודי, מקבל כיום אותו המחיר. יש חינוך חובה, יש אוניברסיטה הפתוחה בפניהם, יש משרדי הסעד והבריאות, אשר הקימו מוסדות מיוחדים לספול בסקטור הערבי, הממשלה נורחת את כל השרותים הדתיים. יש חופש ההתארגנות והדיבור, אין טירור פוליטי, המצב הפוליטי שופר. אולם אין בואת תמורה למה שאיבדו, ולכן הרגשות האחרים הם רואים יום יום את מעמדם שהוא דל, באופן יחסי, ולכן יש להם הרגשה של עשוקים ומקוסחים, מה שגורם להם להיות חשדנים כלפי הממשלה והיהודים. הם רואים בכל דבר מעשה של הפליה ועושה. הרגשה זו של פליה, הן מבחינת היותה כלכלית-כלכלית, והן מבחינת השפעתה הנרקוטי-פאטאליסטית על הסקטור הערבי.

מפתחיים בארץ עשרות ערבים שהם נפיקים כמינוי החוק, אך כי הם חיים במדינה בארץ כן חוקי, רכושם נלקח מהם. האם אי אפשר לתקן את בעיותם?

בהתאם לחוק הנפקדים, לא נלקח רכושם ערבי כזה נכס במדינה שהיה בארץ. נשמה שהיו מקרים כאלה, הנכסים הוחזרו, אם עלינו הא-פוטרופוס ואם עלינו בתי הדין. כידוע אין כל פלוגתה ביחס להגיונות ורצונם הטוב של בתי הדין הישראליים, ויש לחשוב שבמשך 5 שנות קיומה של מדינת ישראל פנו כל שטח שנוכחים נלקחו שלא לפי החוק ובתירוף ובאזע על ספקם.

נשארו, אם כן, רק אלה שנוכחים נפטרו בעוד הם נמצאו או חיפשו מקלט בארץ אויב, ועל ידי כך נשארו שטחים נרחבים נטושים בללא בעלים, ללא עיבוד, ללא שמירה. כידוע היינו זקוקים לתוצרת חקלאית, היינו זקוקים לשטחי פיתוח לעידוד התעשייה, לפיתוח מקורות המים ליישוב עולים. באופן טבעי הופנו המאמצים אל הנכסים שהיו נטושים, כלומר שבעליהם לא היו בישראל.

בתקופה יותר מאוחרת, כאשר התרחבו הכיבושים או שצורפו למדינה שטחים בתוקף הסכמי שביתת הנשק, נמצאו אותם הבעלים יושבים כחוק בישראל. בתקופה זו הוקמו מפעלים, יישובים ומעבדות על נכסים אלו, מליונים רבים של לירות הושקעו בהם, ואין אפשרות לטובב את גלגל ההיסטוריה אחורנית.

שצורפו למדינה שטחים בתוקף הסכמי שביתת הנשק, נמצאו אותם הבעלים יושבים כחוק בישראל. בתקופה זו הוקמו מפעלים, יישובים ומעבדות על נכסים אלו, מליונים רבים של לירות הושקעו בהם, ואין אפשרות לטובב את גלגל ההיסטוריה אחורנית. אין ספק שהדבר צריך פתרון. אך האם אפשרי והגיוני שהפתרון יהיה על חשבון צד אחד, או שזה צריך להיות פתרון של פשרה על חשבון שני הצדדים? אם כן ברור ללא ספק, כי האחריות למצב זה אינה חלה על שני הצדדים. הפשרה מקבלת את בטיחה כחוק רכישת מקרקעין. כי דוע הודיעה הממשלה שבכונתה לשחרר את הנפקדים הנמצאים בארץ כחוק ממעמד של נפקדים, על מנת שיוכלו ליהנות מחוק רכישת מקרקעין.

מינוי זה הוא מרכיב את מינוי ערביי ישראל במשרדי ממשלתי אחד, והוא אשר יהיה האם היה זה מועיל לענין?

יש להבדיל בין ריכוז בביצוע ובין ריכוז בקביעת הנחיות. ריכוז בביצוע הוא פסול, לדעת. היה כבר ריכוז כזה במשרד המיעוטים, שלמעשה גרם לכך שכל משרדי הממשלה הרגישו את עצמם פטורים מאחריות לערבים, בידועם שיש משרד מיוחד למיעוטים; בעוד משרד המיעוטים עצמו לא היה יכול למלא את כל תפקידי הממשלה בתוך משרדיו הוא, והערבים נמצאו קרחים מכאן ומכאן. משרד המיעוטים דאג להם, אך לא יכול לעשות הרבה.

חשוב שהיה ריכוז בקביעת הנחיות, ו.א. שיהיה מרכז אחד, שהוא יהיה מורשה להתערב בעבודות המשרדים בי שטח הערבי, על מנת שיתאם ויביא לגישה אחידה של כל המשרדים בהתאם לרצון הממשלה ומדיניותה המוצהרת.

האם משרד זה הוא כזה?

ניסיתי כל הזמן לעשותו לכוז.

מעונינת לכבוש את האפנדים, אותו מיעוט של 10 אחוז מבני הכפרים שהיו בעלי אחריות של למעלה מ-100 דונם. זה היה קל, אפנדים אלה שלטו ללא מצרים על נפשו של הפלח. וזה היה נוח למפלגה, שלא הייתה מעונינת בנעוץ חברתיים ולאומיים ברחוב הערבי.

הסידר פלמון מסבירים את הדבר בצורה טכנית יותר. טוען הוא: כדי לפרוך את חרמות הגטו ולצאת אל המרחב, היה צורך במאמץ לאומי אדיר, שלא היה יכול ליסול ממאמץ מלחמת השיחרור, או ממאמץ קרוב גלוי. הרוב המכריע של בני המדינה החדשה, ושל מנהיגיה, לא היו מוכנים לקרוב עצום כזה למען הערבים הבזויים, שנוצחו זה עתה בקרב דמים.

המבשולים: נתגלו מיד בכל שטח. כדי להקים בתיספר לערבים, שיוכלו לחנך את מנהיגי המהפכה הערבית של מחר, היה צורך לקצץ את תקציב החינוך היהודי. כדי לשקם פליטים ערביים, לתת להם רמת-מחיה דומה לזו של היהודים, היה צורך לקצץ ב"תקציב השיכון והשיקום של היהודים. וכך נמשכת הרשימה בכל שטח ושטח. הדבר לא היה אפשרי ללא מהפכה נפשית גדולה בקרב היהודים, ללא הבנה שהנהגה

ג'וש 3

לדא

פתרון יחיד לבעיית הקיום של המדינה. הא-דם היחיד שיוכל היה, אולי, להנמיך מהפכה זו, דוד בן-גוריון, היה אדיש לחלוטין ל"בעיה הערבית."

הכן מעשן סיגירות. ג'וש לא היה יכול לחולל מהפכה כזאת. במקומה ניסה ללכת בדרך צנועה יותר. היתה זאת דרך ה"אפוטרופוסות."

לערבים לא שולם המחיר המלא של תורצתם, אלא חלק ניכר ממנו נשמר בידי הממשלה, בצורת "קרן ההפרשים". קרן זו היתה צריכה לשמש לסלילת הכבישים, בנין בתי-הספר ופיתוח האזורים שהיו מחוללים מהפכה הדרגתית בחברה הערבית, מפתחים את איתנותו של הפלח באפנדים.

פעולה זו הוכשלה ע"י פרט קטן: הע"רבים, המועמדים לאפוטרופוסות, קיבלו מיד וכותב-חזרה מלאה. כל המפלגות החלו מחזרות על פתחיהם, ובעיקר על פתחי האפנדים, שיוכלו לספק את קולות "נתיניהם" ללא כל קושי. בהתחרות זו חוסלו כל ה"הגבלות הכלכליות ואחן קרן ההפרשים. מתמרמר פלמון: דואק אונייה-שמאל, ש"היו צריכים להבין את נכונותו של הקו הזה, לחמו נגדו בשקף קצר, הנילו בזאת את ה"אפנדים. אולם אנשי השמאל טוענים שהקרן כולה היתה רמאות ממשלתית, שהחזירה רק חלק קטן ממנה לרחוב הערבי. שמרה את עיקר הכסף בכיסה שלה.

מאחורי ויכוח קטן זה מסתתרת, כמובן, אמת גדולה יותר: לא היתה כל אפשרות להטיל "אפוטרופוסות" על הערבים, אחרי ש"קיבלו את זכות הבחירה. מודה פלמון עצמו: נתנו להם יותר מדי שויון מכדי שיהיו משועבדים, ופחות מדי שויון שלא ירגישו עצמם מקופחים. הבן חבל מעשן סיגירות ושוכב עם בחורות, הוא לא היתה אפשרות להתייחס אליו כאל נער הרועד למשמע קול אבא.

רק בעיה יהודית! פלמון הוסיף ללכת בקו שלו, אולם התערבותם של גורמים מן החוץ הלכה וגברה. אמר הוא פעם, ביאוש: "אין עוד בעיה ערבית בישראל. ישנה רק בעיה יהודית ברחוב הערבי." העובדה העקרית היתה התחרות המפלגות, שקללו וגידפו זו את זו באוזני הערבי כולל כאחת פנו אל האפנדים — או לפחות אל בני האפנדים, כי אף אחת לא טרחה לחנך את בני דלת העם. ומלבד הקומוניסטים, לא היתה אף אחת מהן "ישרה." ביחוד מתמרמר פלמון על אושי מפ"ה,

ג'וש 4

או להעלות

אצלן שונה. אפילו אנשי מפ"ה מזדעזעים כששואלים אותם אם הם מוכנים להכניס את הערבים ליחידות צה"ל ולמסור להם את השמירה על הגבול!"

פלמון, המצטיין בגלוי-לב מפתיע, והמסוגל להגיד את דעתו השלילית ביותר לכל אדם בפרצופו, שייך לשכבה חדשה במדינה: פקידים גבוהים שהתמחו במקצועם במשך שנים רבות, רואים ברוגז מה כיצד מפריעים להם פוליטיקאים, שהבנתם בבעיות המציאות מ"צומצמת ביותר. הגדיר זאת, בחריפות, חבר אחר של שוכבה זו: "מיהם חברי הכנסת אלה? הם הצטיינו בהגשנת כוס מים לנו"ל. אמינם באסיפת-עם, וכך הם עלו בסולם המסלגה עד שהגיעו לכנסת, ואולי אפילו ל"כסא ממשלתי. האם אנשים כאלה יכולים להתערב בעניינים?"

יותר, לא מספיק. אין להתעלם מן ה"עובדה שמדינת ישראל עשתה הרבה מאד לערבים. בצדק יכול פלמון להתפאר: "ל-60 אחוז מהערבים העניים עשינו יותר מכל מדינה ערבית אחרת." אולם ה"יותר" הזה אינו "מספיק". הוא לא הפך את הערבים לשותפים במדינה. להיפך, אין כל ספק ש"רוב ערביי ישראל רואים את עצמם חיים ב"שטח כיבוש."

פלמון תולה את תקוותיו בהתבססות ה"רגתית. הוא אוהב להשתמש בדוגמה של ה"הערבי המהדק את האזן של סוסו כך שלא יהיה רוסף מדי ולא מתוח מדי. "אסור להיות קיצוני לכאן או לכאן", הוא מזוהר. אולם אין כל בסחון שההתפתחות תלך ב"דרך הרצויה. רמתו הכלכלית והתרבותית של הערבי בישראל עולה בהתמדה, אולם עליה זו אינה משלבת עם רצוניות סגורות דינה. החברה העברית סגורה בפניו, אין הוא שותף לחוויה הגדולה של המדינה, למ"אמציה, להגנתה. הוא זקוק לרשיון כדי לצאת מכפרו; משרות ממשלתיות רצוניות סגורות לפניו. על כל צעד ושעל ניתן לו להרגיש כי הוא בן של מיעוט זר. הקיפוחים הקטנים, אך המשפיליים, הופכים אותו מיעוט גימ.

אין דרך ביניים. למעשה אין כל דרך ביניים. אפשר לחולל מהפכה בחברה הערביה בישראל, להפקיע (או לקנות במטבע זר) את אדמת האפנדים כדי לחלקה להמונים, להחזיר את הערבים לחיי החברה והתרבות, להופכם דוגמה חיה לעמי המרחב ומנייניהם-בכוח של מהפכתם החברתית. לו נק"טה המדינה בקו עיקבי וברור זה, היה אני שים כמו ג'וש פלמון יוצרים עובדות היסטוריות, מעמידים בצל את כשרונו המעשי של הקולונל הבריטי ט.א. לורנס. אפשר ללכת גם בדרך ההפוכה, לסלק את הערבים בצורה זו או אחרת, לנתק את הגשר האחרון עם המרחב. להכריז על המדינה כעל כעל מצר מכותר לעולם ועד, מוקף חומות ותליו בחסידי עמי המערב.

האסון הגדול של המדינה הוא כי אין היא מסוגלת כלל לקבל החלטה זו או אחרת. יחסה לערבים הוא חלל ריק גדול, בו מנסים ג'וש פלמון וקומץ חבריו לפעול על דעת עצמם כמיטב יכולתם. אולם פעולה ימיומית קטנה אינה תחליף לדרך-המלך, להחלטה עקבית רוגנית היסטורית היכולה להתגבש רק במחשבה כנה של מיטב הגויה-העדות. היריות המהדהדות בחשכת הלילה לאורך גבולות ישראל, ופעולות החבלה הפזורות על פני השטח בעורמם — או לפחות באהדתם האילמת — של אזרחי ישראל הערביים עדות לכך.

תחבורה

הגומחה לא חידש

מאז קמה מדינת ישראל, חלו כמעט כל משרדי הממשלה בקדחת עונתית: הבאת מומחים מחוץ לארץ.

היתה זו מחלה שבאופנה, שפשטה על גופו של החולה מדי היתכחו כי גלגלי משרדיו אינם נעים קדימה. פתרון של שאלות כלכליות, משקיות, וכספיות, עמדו לפנע מחוץ לתחום של טראסט המוחות המקומי. עצור חיהם של ראשי האגפים ליעול העבודה נשאר בתיק עבה ומהודר, לא זכו לאהדה רבה. ביתר בחוץ, ירדו בלוד בזה אחר זה, כמה גברים ענודי עניבות סרפר, מלחי מוכיית חגיגות, ששמו את פעמיהם אל בתי המלון ההדורים, בילו על חשבון המדינה כמה שבר עות, הגישו לבסוף דו"ח אחדים. דו"ח אחד לא חידשו, לרוכ, דבר, נכתבו ברוח התנאים הקשורים בארץ מוצאו של היועץ, הונחו לבסוף בתיק עבה ומהודר אחר. מומחי רדיו, כלכלה ומשק גופפו שלום רחב, עזבו את הארץ לאחר מסיבות שרידה נאות. כך היה המצב גם בשטח התחבורה.

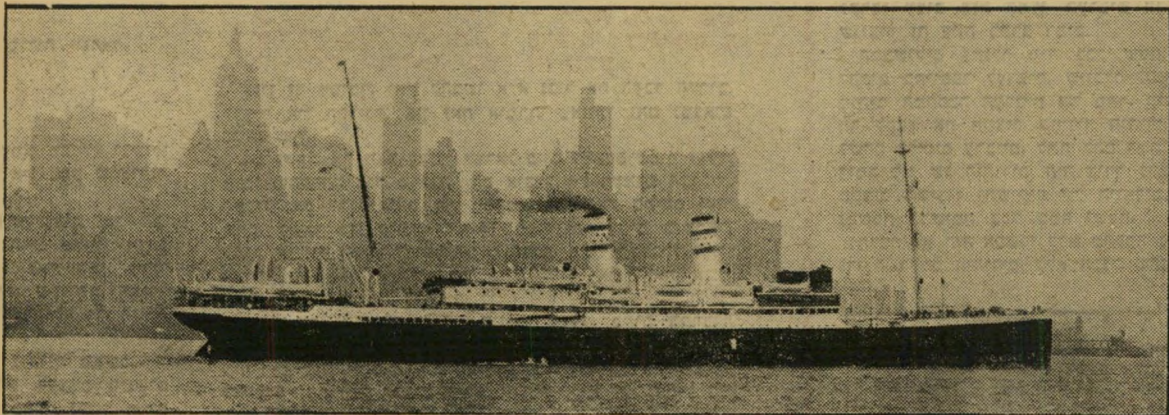
במשך שנים היו העניינים יגעים בשטח זה. כבישים צרים, תחנות שלא במקומן וקר אופרטיבי האוטובוסים גרמו לכאב ראש גדול, היה בעיות שדרשו את פתרון המדי. מומחי משטרת התנועה, שהציעו כמה דרכים לשיפור התחבורה, מצאו כי אינם בודדים במערכת. לצידם ישבו נציגי המפקח על ה תעבורה בדרכים, אגף במשרד התחבורה ש לא הצדיק מעולם את קיומו.

גאון חדש. כאשר עמדה על הפיק, לפני שנה וחצי, שאלת התנועה בתל-אביב, הגיש למטה הראשי של המשטרה, יהודה גיא (31), ראשה תמיר הקומה ונאה המראה של מחלקת תנועה, כמה הצעות לשיפור המצב. גיא, שהיה צעיר הנדסה בצבא הבריטי, היה בקיא בבעיות התנועה וידע את תנאי הארץ על בוריים, הציע, בעזרת מומחיו, כמה צע דים מעשיים. אולם כמו בעבר, לא הסתפקה עיריית תל-אביב בכוחות המקומיים, החליטה להביא לארץ מומחה תחבורה מחוץ לארץ. מיכאל בר, המפקח על התעבורה בדרכים, שבילה כמה שבועות בהולנד, הכיר שם את ליאו כהן, עוזר המפקח הכללי לענייני התנועה של אמסטרדם. הוא המליץ עליו מיד. מומחי התנועה של העירייה, שכריב תושבי בי הארץ, התלהבו מכל אישיות חוץ. קיבלו מיד את הצעה. תקוותם היתה גדולה: מומי

את דעתו השלילית על שוטרי התנועה. ו זאת למרות שלא החליף אף מלה אחת עם גיא, האחראי להם.

במכונית עם ידידה. עד מהרה התברר כי הדו"ח היה חסר ערך לאור המציאות ה ישראלית. דרישותיו של כהן לגייס למשטרת התנועה צעירים בעלי השכלה תיכונית, תכ ניתו להרוס מבנים ורחובות, נראו מניחות לכל מי שידע חשבון ישראלי ומצב הקופה היה ידוע לו.

נברשת חשמל ליד אחד השולחנות. משה זילבר, אחד ממסובי אותו שולחן, הגיש תביעה לפיצויים בסך 3000 ל"י, נגד בעלי המלון, כיוון שנפצע באחת מאצבעותיו, דבר שגרם לו ל"אבדן כושר פעולה, להפסד דים ולגזקים". בבית המשפט טען אחד ממנהלי המלון כי את המנורות התקינה חברה ידועה ואחראית, וכי הוא אינו משער כי היא היתה עלולה ליפול מעצמה. עורך דינו ביקש מהשופט

ירושלים בני-יורק. תמונה מרהיבה של האניה העברית היפה בנהר הודוסן, על רקע גורדי-שחקים בני-יורקיים. האניה התקבלה באהדה רבה בחוגי התורמים הנדיבים

לשמוע גם את עדותו של השותף השני, שהיתה בעיניו חשובה ביותר.

"העד באנגליה", השיב עורך הדין. "אילב היום אשלה לו מברק שיבוא מיד".

פקח פרקליטו של זילבר את עניני לרחחה, פנה אל השופט:

"הוא יוציא כמה מאות לירות אנגליות כדי להופיע כאן לעשר דקות? הרי זה כמ עט אותו הסכום ששולחי דורש מכנו. מוטב שישלח את דמי הכרטיס, וימשיך בלחות בלונדון".

השופט הרהר קצת, החליט לתת לעד ש הות של שבוע לבוא ולהעיד.

דרכי אדם

השם הטוב

המ. צ. עמד עמידה גאה ושחצנית במני השופט. בטוח שמשפטו יתניים בהפלת כא סר או התראה, לכל היותר. אך דעתו של ה שופט היתה שונה לגמרי: על מ. צ. לדעת לנהוג בצבור, ולא להפריע לשוטר במילוי תפקידו. לפיכך, הסביר לנאשם כי העונש המינימלי הוא שבועיים מאסר.

"אדוני השופט, מה יהא על הכבוד שלי ושמי הטוב, אם אשב שבועיים בבית הסר הר עם גנבים ורוצחים?" שאל המ. צ. שהש חלשות העניינים החלה לא לשאת חן בעיניו.

השופט, שלא חפץ בקלקול שמו הטוב של הנאשם, דן אותו לחודש מאסר בבית כלא צבאי.

"אבל אדוני השופט, הרי אמרת שביציים", אמר המ. צ. הנהגה.

"שמע, בחור, אני הייתי בצבא, ואני יו דע בדיוק מי הם היידיים שלך שאצלם תשב. על כן, שמח בחלקך על מאסר זה, שלא יהיה קשה ביותר, ואל תתמקח אחי".

מאושר ובוסה בעצמו יצא המ. צ. אחרי השוטר, שעמד למסרו לידידיו הסוהרים ה צבאיים.

הארץ

בין קהל הנאשמים באולם נראה ח. כהן, היועץ המשפטי. (הארץ)

דוד אפל, מגדולי אשקלון שבא להאשים את עצמו? ...נסה לחצות את הכביש בעכו, מא חורי סטובוס. (על המשמר)

עוזי ויזנפלד, בני-ברק ומה קשר? ימח המשבר היו בעורכי המדינה. (הארץ)

צלה ויסברג, ראשון לציון והעתונות בעוכריה.

משפט

אפילו לא בדלתיים סגורות

אורחים רבים בישראל נחרדו שוב, בש בוע שעבר, בקוראם בעתונים על מאורע שאחיהם פרשונו כפגיעה נוספת בחריות הדמוקרטיות בארץ. בין האורחים שהמאורע לא נשאה חן ביותר מלפניהם, היה גם ה שופט העליון משה זילבר, שאמר: "לפנינו שאלה רבת חשיבות... בסחון המדינה מזה וחופש התנועה של האזרח מזה... ברור ונע לה מכל ספק כי עניני הבטחון במדינה קוד מים לכל. השאלה היא רק, אם המשיבים יצאו ידי חובתם (בסרם) לתת הסבר מטע מים בסחוניים)".

דברים אלה נאמרו על ידי השופט בעת שקרא את החלטתו בדבר בקשת צח על תנאי שהוגשה לבית הדין העליון על ידי המשרד ררת חיה קאופמן כנגד מנהל מחלקת העלית של משרד הפנים.

חיה קאופמן, ילידת ברית המועצות, גבו הת קומה, שחרחרת, לשעבר חברת מפ"ם, עתה אחת מסייעתו של ד"ר סנה, הוונגה ל ועידת הנשים הדימוקרטיות בקופנהאגן. שר הפנים סרב לתת למשוררת היתר יציאה, והיא בקשה מבית הדין לצוות על השר ל בוא ולנמק את הסירוב.

כאשר בא הושי שי, מנהל מחלקת הע ליה, לתת את הנימוקים, לא הרבה בדברים, אמר רק כי מתן היתר היציאה לחיה קאופ מן "עשוי לפגוע בטובת המדינה".

כדי לחזק את דבריו, הגיש שי אגרת מאת שר הבטחון, המאשרת את עמדתו. בית ה משפט גאלק, לפי החוק, להאמין לבי גיא. לכן ישנם טעמים בסחוניים אשר אין לגי לתם אפילו לשופטי בית הדין העליון, אפי לו לא בדלתיים סגורות. נראה כי הפוסק האחרון לגבי חרותו של כל אזרח בישראל הוא עתה בי. גיא.

כרטיס נסיעה ופיצויים

באולם המהדור של בית מלון הירקון, תל-אביב, נפלה, באחד הימים לפני חדישים,

משוררת חיה קאופמן

הפוסק: בי. גיא.

כותרות הראשיות. אלתגר לא יכול להת אפק עוד, הביא למערכת כמה ידיעות ש פורסמו מיד, כנראה מתוך הסברה המתק בלת על הדעת, שתחרות מעלה תמיד את רמת העתון. פורטוני, שעבד גם ככתב הבוקר, עבר על הענין בועף של שתיקה.

אולם כאשר פגש את אלתגר על מדרגות מועדון אגודת העתונאים, לאחר שהלה חזר משליחות עתונאית מחוץ לעיר, סיפר לו כי יש לו "סקופ", השיב לו פורטוני כי ה "סקופ" הוא שלו וכי הוא אשר שכנע את יהודה מווס, מזכיר המערכת, לשלוח כתב

ההחזק, אף אם הוא יהודי, צריך להיות גאון אם הגיע למעמד שהגיע אליו כהן.

כהן הופיע, אוכסן במלון אדמוני, גרם ל הוצאות ניכרות, הגיש לבסוף, דו"ח שלא חידש מאומה.

הוא הציע לבנות מנהרות להולכי רגל, להרוס כליל את שוק הכרמל, להרחיב את הכבישים הצרים. היתה זו חזרה על מה ש דרשו עשרות מומחים מקומיים לסניו. כל ההצעות נדחו בזמן בגלל חוסר תקציב. כהן רשם עוד עשרות הצעות, כולו חזרו על הצעות מומחים מקומיים, הביע לבסוף

כשרונות הטבעי, אלא כתוצאה מעבודה מפרקת, שקדנית. היתה זו גם הסיבה העיקרית להתחבבותו על המאמן היהודי האמריקאי ארון ("מוני") מונדשיין, ששהה בארץ כשנה. אימון את הנבחרת לקראת האולימפיאדה ב' הלסינקי, מונדשיין העריך ביותר את טבעו, אותו העלה לדרגה בינלאומית גבוהה, אולם העריך יותר את גליק הסביל, בעל הרצון. כאשר נפרד מונדשיין מחניכיו, הבטיח להם כמה הבטחות מרהיבות עין שלא נראו

אתלטיקה

"מוני" קיים הבטחתו

לפני שש שנים ישב נער תל-אביבי בן 16, נמוך קומה וכבד משקל בין מאות הצעירים הצעירים שמלאו את יציע האצטד התל-אביבי, בלעו בתיאבון כל מאבק שנערך על השדה והמסלול. היתה זו תחרות מרתקת בין אתלטי ה-

בות פעמיים לפני שזיכרונם מלחמה. אותו תפקיד ממלאים בסיסי המרחב לגבי רוסיה. כל עוד הם בדינו ומסוגלים להלום כבדרי המועצות, תהסס רוסיה להתחיל.

מהי הסכנה הממשית למרחב?
הכוח הסובייטי העומד על גבול איראן אינו יודע בדיוק, אולם דבר אחד ברור: לא קל להסיר להוריד לאזור הגבול היחידות נדרות, במהירות. קשיי האספקה רבים מאד. ואין לרשותם בסיס כסואן, מעבר לגבול. **כאיזו מהירות יכולים הרוסים להתקדם במרחב, בשום לב לקשיי האספקה?**

לפני כמה שנים הגיע המטה הכריטי ל- מסקנה שלרובים דרושים ארבעה חודשים להגיע לתעלת סואץ. כיום, בשנת 1953, אין למערב כל כוח נוסף באזור, המסוגל להאיט התקדמות רוסיה. **האם אפשר כלל לעצור התקדמות זו?**

אם נצליח לתפוס אותם במערבי ההרים של קורדיסטאן על גבול עיראק-איראן, מס' פיק כוח קטן, יחסית, כדי לעצורם.

כמה מעברים קיימים על גבול עיראק-איראן?
ישנם שני מעברים עיקריים. מעבר רו-באנדיז קרוב יותר לגבול הרוסי. זהו התקעמוק שאפשר לחסום אותו על ידי מפלי אבנים גדולים שאפשר לגרום אותם על ידי פצצות אטום, למשל.

דרומה יש מעבר צר שני בשם חאנאני, על כביש איראן-בגדאד. הבריסים השתמשו בו להעביר ציוד לרוסיה במלחמת העולם. **האם לא יצטרכו הבריסים, בלוא הכל, לפנות את מצרים עם תום החווה, ב-1956?**

מומחים משפטיים בריטיים אומרים כי אי-גם חייבים לעשות זאת. החווה קובע כי יש להביא את חילוקי הדעות בפני גוף בין לאומי, אשר יכול להיות גם מועצת הבטיחות של א.ו.מ. בריטניה יש שם זכות ווטו. אולם אם לא יושג הסכם, יתכן שהמצרים יתחילו בפעולות טרור נגד רב לפני 1956. ואז עלולה בריטניה להשאר במצרים ולכבוש את כל הארץ — אם ארצות הברית יסכימו לכך. דבר זה עלול להבטיח את ה-

מבעד למסך החול

הדחליל שקם לתחיה

לבאי מלון סמיראמיס המפואר של קהיר, היה ברור: כרים סאבת בישראל משהו. סאבת, שמנמן, נמוך קומה, יועצו המיוחד של פארוק לענייני עתונות, באופן רשמי (ספק מיוחד לחדר מטה, באופן פחות רשמי), נראה מסתור עם כל מיני אנשים נכבדים, בכל שעות היום והלילה.

אותו זמן, תחילת 1950, התקיימו ישיבות הליגה הערבית בקהיר. רוב הנציגים התאכסנו בסמיראמיס, לסאבת היה קל מאד ל'בוא אתם במגע. אולם הפעם לא עסק בענייני הרומנטיים המפוקפקים של מלכו. מבין קשרי היה עתה עניין מדיני רב-חשיבות: חור זה ההגנה השיתופי בין חברות הליגה. מאחורי פעילותו של סאבת עמדו הסמנים הראשונים להתקרבות סוריה-עיראק. סוריה עדיין היססה: תושבי הלבנון הנוצריים הביטו בחרדה באפשרות של הגברת שכתם המוסלמי; המלך פארוק לא התלהב מן האפשרות של עליית הפרסטיג' של בית המלוכה ההאשמי; מלך ערב הסעודית חשש פן עיראק או ממלכה ירדנית מוריחבת תנסה לטול חזרה את החציגאו. לכן, לא היה זה קשה לכרים סאבת להשיג את הסכמת הליגה לחווה אשר, לפחות על גבי הגייר, הפך הדיוק קשרים סוריה-עיראק לבלתי חיוני.

אמריקאי מנער אבק. החווה הושלם באפריל 1950 וכעבור חודשים חתמו עליו חמש מבין חברות הליגה. רק בפברואר 1951 הצטרפו עיראק והירדן. אולם עד עתה, קרוב לארבע שנים מאו, לא הוקמו מועצות הבטחון והועדה הצבאית המתמדת שהומלץ עליהן בחווה. בין הארצות שהחממה היה הסכם אילם לשכוח את כל העניין — עד אשר יהיה נוח לכולן להוכיח בו. גם שאר ארצות העולם הבינו שאין החווה אלא דחליל חסר-חיים.

החודש נועדו שכתוב האבק העבות מעל הדחליל, שהוצג כמסמך בין-לאומי חשוב, בסיס יציב להגנה מרחבית, אחת מתקוות המערב בחבל עולם זה. המנער העיקרי: שר החוץ מאז ארצות-הברית, ג'ון פוסטר דאלס, מאז סרבה מצרים להצטרף לברית הגנה מרחבית של המערב, חיפשו האמריקאים תחליף. אך הערבים חסדו להחפחות: אם המערב רוצה במרחב חזק, המסוגל להגן על עצמו מפני תוקפנות סובייטית — אנא, הערבים מוכנים. אך בתנאי שהם עצמם יביטחו את הגנתם, מבלי להתחייב להצטרף לכל אמנה.

האחד שלא נהנה. כל עוד היתה מלה האחרונה במרחב בפי הבריסים, נדחה הרעיון בהחלטיות: הערבים מסוגלים לש'רת רק תחת סיקור אירופי, כיחידות עזר. אולם מאז שלשו ארצות-הברית לזירה המרחבית, חל שינוי רציני בעמדה זו.

במקום לאבד את ידידותם של הערבים אובדן מוחלט, הציע דאלס, מוטב לשתף אתם פעולה במידת האפשר. במרוצת הזמן, הוא מקווה, יוכל המערב להתגבר על סלידתם, לשבצם בתוך מערך כוחותיו. ההצעה: לה'פיח רוח ממשית בחווה ההגנה השיתופית של הליגה הערבית, ליצור ולאמן צבא ערבי. האנגלים עודם מתנגדים בתוקף למדיניות זו, ביחוד שתחייבם לפנות את הסואץ. אולם בשבע בירות המרחב כבר משפשים מדיניות מכובדים את ידיהם בהגנה.

היחיד ביניהם שאינו נהנה: העתונאי כריכ סאבת, מועמד למשפט על-ידי מוחמד נגיב, בעון שחיתות ופעילות המזיקה לאינטרסים הלאומיים תחת משטרו של פארוק.

מצרים

תקום חשוב מאד

מאז הפסיקו המצרים את שיתותיהם עם בריטניה על פינאי הסואץ, חלה הרגעה מפי' תיעה. במקום האש וההפצרות שהובטחו ב'אומי קהיר, באה שתיקה חסרת-מעשה.

עברו שבועות מאו, ושני הצדדים עידם מחכים. בריטניה מחכה לבירור בין ארצות המערב בברמודה; המצרים מחכים עד ש'דאלס ישיע על האנגלים לקבל את הש'קפתו (ראו לעיל). ואילו האמריקאים מחכים עד אשר תוקם ממשלה יציבה בצרפת. בינתיים מנסה כל צד להסביר את הש'קפתו. בין השאר פורסמו תשובותיו של דו' בר אמריקאי לשאלותיהם של עתונאים. **מדוע השוברים בסיסי המרחב?**

הגנה המערבית?
אילו היו בסיסים סובייטיים במקסיקו, קו'בה והבאנה, למשל, היו ארצות הברית חוש-

הקבוצה הישראלית אחרי הכשקן נגד ההונגרים במבחן דחוף למוסבחה

מעשיות ביותר. המאמן האמריקאי הממושקף הוכיח שהוא מאמן טוב, אולם גשאר בעיני חניכיו צעיר אמריקאי חסר אחריות מבחינה חברתית. גליק חזר לתפקידו כמורה להתעמלות ב'בית-הספר דובנוב בתל-אביב, המשיך להת'אמן ולתחר ללא מתחרים רציניים. **כוכב גדול.** לפני חודש נקרא לבוא ל'מרכז הפועל, שם התקבל עבורו מכתב מ'ארצות הברית. השולחת היתה מכללת אול' פי מניו-יורק, שהודיעה לו כי הוא נתקבל לקורס לאימון גופני בסיספונדיה למשך כמה חודשים. אחת השאלות שנשאל גליק היתה: **"האם תחרת לפני כן באתלטיקה עבור מכללה אחרת?"**

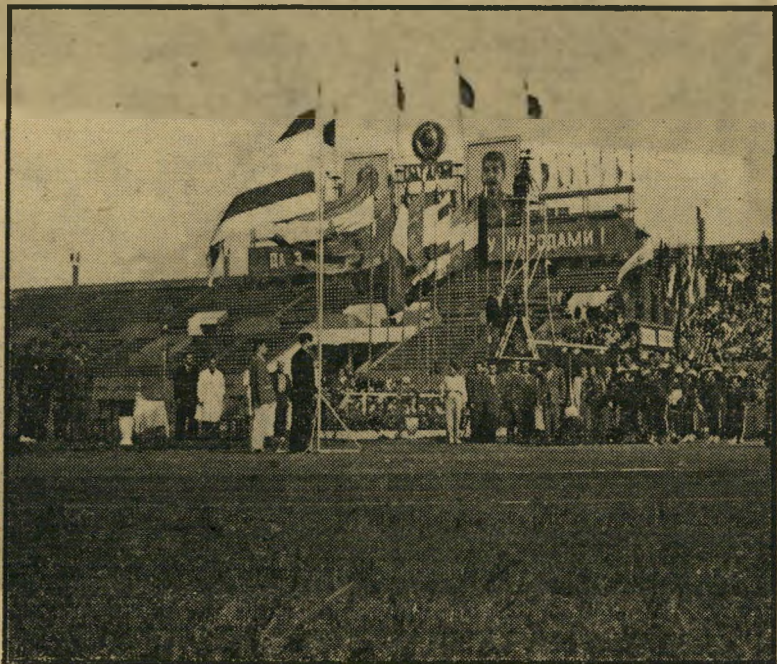
גליק חיך למקרא השאלה המוגזמת. הוא ידע כי היתה זו פעולתו של מונדשיין שלא היסס לתארו ככוכב גדול כדי לשכנע את מנהל המכללה. השבוע, כאשר סיים גליק את הכנותיו ל'נסיעה, נוכח כי מונדשיין לא הסתפק רק ב'מכללה אחת. מכתב שני בשר לו כי נתקבל כחניך מכללת ניו-יורק המפורסמת, ביחוד באתלטיקה. גליק (23), מבולבל במקצת, יצא בחודש הבא לארצות הברית, שם יתקשה בכעית בחירת המכללה. בעיה גדולה יותר נפלה בחלקם של עסקני האתלטיקה של הפועל ונערתו של גליק. הכעיה: מי ימלא את מקומו?

כדורסל

מסך הברזל עומד

שעות ספורות בלבד לאחר שנשחיתים טקס הסיום החגיגי באיצד דינאמו במוסבחה ונב' חרת ישראל בכדורסל הצליחה במפתיע לת'פוס את המקום החמישי מבין 17 נבחרות אירופיות, ישבו ראשי התאחדות הספורט הישראליים במשרדם ברחוב ברנר, תיכננו פכנית חגיגית שניה: קבלת פנים ראווה ל'שמה, ללא חקדים בארץ. ל'קבוצה החזונית. בתום הישיבה נשלח מברק דחוף למוס' קבה, דרש מהישראליים לשוב במהרה, לב'טל, אם אפשר, כל תכנית למשחקים נוס' פים בדרכם בחזרה. היתה זו דרישה במקומה, לאור חולשתם הפיסית וירידת כושרם של הישראליים בשלושת המשחקים האחרונים. חישוב נוסף היה, כי מקומם החמישי בא' ליפות יביא באורח אוטומטי להתענינות מ'צד ארצות רבות שלא הזודרו בעבר להו' מין את הישראליים הבלתי מוכרים. אולם הדרישה לא חדרה במעד למסך ה'ברזל שעטף את הנבחרת. היא החליטה ל'שחק בסופיה, נוצחה. שיחקה שוב באיס'טנבול, נוצחה שוב.

כאשר חשבו הקבוצה ארצה תהיה כבר השמחה מהולה בקדירות מסוימת, הפעם לא יקבל איש את התרועים המקובלים.

כחול-לבן בראש התורן אחרי הנצחון על הציבים

שמחה מהולה בקדירות

משך יותר משנה לא שם איש לב לצעיר כבד התנועה שלא הבטיח, לבד מהתמדה ועקשנות, כל סיכוי להיות פעם כוכב של ממש. ריצתו המזוהה, רגליו הקצרות גרמו רק לנענוע ראש ולפיהוק גדול מצד המאמנים, אולם אט אט, בצעדי צב, החל אריה לקבל את התמורה לעמל שהשקיע. הוא התבגר, גבה והיה לקל תנועה, הפתיע כעבור שני חיים, כאשר ניצח את 'הרצים הטובים בא'רץ, ביניהם גם את טבק.

היתה זו התחלה לקריירה מזהירה של שבי'רת שיאם, תחרויות בינלאומיות ביוגוס'לאביה, תורכיה ופינלאנד.

העריך את גליק. אריה, בניגוד לרוב האתלטים המצטיינים לא החסיר כמעט שום אימון, הוא ידע כי נצחונותיו לא באו בשל

בסיס לזמן מה, אולם יזיה בלתי אפשרי אז, לארגן את מדינות ערב בברית הגנה מ'יחית. גם הבסיס עצמו יהיה בעל ערך מצומ'צם במדינה עוינת.

האינך חושב שכל זה מוכיח ש'ארצות הברית רק מבקשות יעצ'מן צרות כשהן מנסות להגן על אנשים שאינם נזהרים להתגונן?
המרחב הוא איזור מפתח באסטרטגיה המערבית הכללית, יש לעשות כל דבר לחזק את הגנתו. כי כל עוד קיימת סכנה שרוסיה תכבוש את אירופה, דרוש לארצות-הברית בסיס אחר ממנו תוכל לתקוף את רוסיה. יתכן כי תושבי המרחב אינם מבינים את הסכנה הנשקפת להם. ואז חובה עלינו לה'גן עליהם עד אשר הם עצמם יפקחו עינים.

המלחמה על יפתח

במקום הצר ביותר של מדינת ישראל, ל־אורך עמק החולה, עומדים חמשה זקיפים ומשקיפים אל מעבר לגבול הלבנון. אלה הם חמשה קיבוצי הקיבוץ־המאוחד: משגב־עב, מנרה, יפתח, מלכיה ויראון. זוהי שרשרת שלמה, שעליה גאות הקיבוץ־המאוחד מאז — משקים צעירים, תוססים, אופיניים לדור ההמשך.

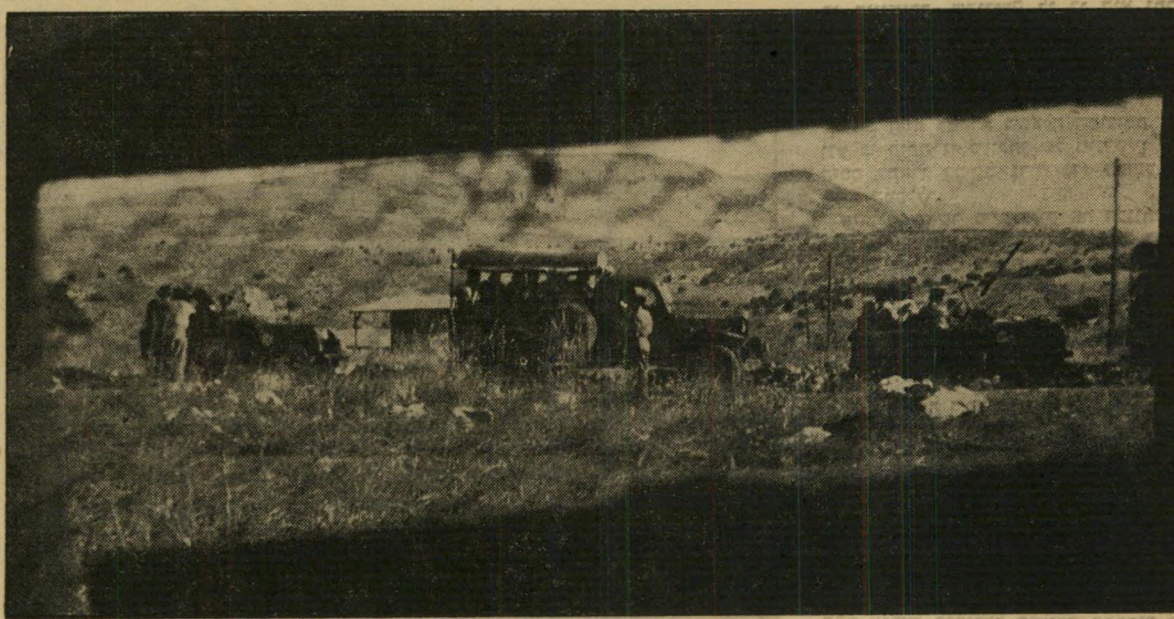
כשהחלו להסתמן סימני הפילוג של הקיבוץ־המאוחד, שהגיע לשיאו במועצת נען לפני שנתיים בדיוק, נתגלו סדקים בחוליה המרכזית של שרשרת זו. נתברר שבמשק יפתח קיים מחנה מלוכד של אוהדי מפא"י. הדבר לא בא לגמרי במקרה. הפלמ"ח לא היה ארגון מפלגתי. שרתו בו גרעיני הת־ישובות של כל התנועות. מקימי יפתח היו משוחרי פלמ"ח יפתח, לוחמי הגליל, חברי קבוצת הכשרה של הנוער־העובד. הנוער־העובד היה מפולג בין שתי המפלגות, זכך היתה גם קבוצת הכשרה. המצב לא השתנה עם הצטרפות קבוצת הכשרה אמריקאית, שהיתה מורכבת מחברי ארגון סטודנטים ציוני בלתי־מפלגתי.

קיבוצים אחרים התחלקו או ניטשו על ידי המיעוט. אולם משק יפתח לא רצה ללכת ב־דרך זו. שני הצדדים היו קשורים מדי במשק, ושניהם עברו את בית־הספר של הפלמ"ח, שלימד אותם כי תיתכן פעולה משותפת והת־נדבות משותפת גם בין בני מפלגות שונות.

אי־תלות או הסוואה?

הקיבוץ־המאוחד ואיחוד הקיבוצים מכחישים על ידי מפלגות, ועל ידי כך נוגדים את העקרונות של קיבוץ פתוח, גדול וגדול־אמר שמריהו כהן, חבר המזכירות, מבין ה־נוטים למפא"י. "אנו דוחים את התערבות האינטרס המפלגתי בחיי הקיבוץ. טבענו והר־כבנו מעמידים אותנו מחוץ לכל מסגרת קיבוצית כיום, ומחייבים אותנו למסגרת של אי־תלות!"

שיא המיבצע: תמונה זו צולמה מתוך חדר, מאחורי גבו של חבר. מקרוב נראית שרשרת של שוטרים. מרחוק נושאים שוטרים את אנשי הפלוגה־המקובצת של מפ"ם למכונית.

מבעד לרשת: שיירה של מכוניות משטרה. בשני הגיפים מתיעצים קציני המשטרה, ליד האלחוס. באמצע: מכונית עם תגבורת.

שת רוב של שלושה רבעים מחברי הקבוצה, החלטה על דבר יציאה מהתאחדות כזאת, או מקיבוץ ארצי דורשת רוב פשוט. נגד סעיף זה באו ערעורים מכל הקיבוצים הארציים, שדרשו כי אותו רוב הדרוש להצטרפות לתנועה ארצית יהיה גם ליציאה ממנו. אולם ההחלטה לא שונתה מעולם.

המודר הוא כי כל תנועה מפרשת כיום את חוקיות הסעיף כפי שנוה לה בכל מקרה. בעין־חרוד מסתמכים עליו אנשי מפא"י, כדי להוכיח שרוב פשוט היה מספיק כדי לפרוש מן הקיבוץ־המאוחד. ביפתח טוענים אנשי מפא"י שהסעיף הזה אינו בעל תוקף — מאחר שהוא מצריך רוב של שלושה רבעים להצטרפות המשק לאיחוד. הקיבוץ־המאוחד שולל את הסעיף בעין־חרוד, אך מסתמך עליו ביפתח. ברור שעל פיו הספיק הרוב ביפתח כדי לפרוש מן הקיבוץ־המאוחד, אך לא הספיק להצטרפות לאיחוד.

טוען איש הרוב ביפתח: "זהו סעיף ל־ימים רגילים, לחיסול ויכוח קטן בעת שלום. אולם כיום יש מצב של מלחמה. במצב כזה אין סעיף כזה יכול להכריע. אין הוא פותר את שאלת הקיום של המשק!" אולם הקיבוץ־המאוחד לא היה מוכן להסכים אפילו לדעה שישנו בכלל רוב ביפתח, הוא העלה את ענין האמריקאים. בקיבוץ יש מספר ניכר של חברים שהם נתינים אמריקאים. לפי חוק הארץ יכול אדם להיות בעת ובעונה אחת אזרחי ישראל ואזרח זר. אלא שלפי החוק האמריקאי אין ה־דבר אפשרי. אדם הרוצה לשמור על אזרחותו

הצעה שפירושה היה, למעשה, הכרות מלחמה. הם דרשו משאל על הצטרפות המשק לאיחוד הקבוצות.

לא במצב מלחמה

היה זה משאל חד צדדי למדי. השתתפו בו מחייבי האיחוד בלבד. הנמנעים ואוהדי הקיבוץ־המאוחד לא השתתפו. בכל זאת נתקבל רוב: 44 חתמו על הצטרפותם לאיחוד, מתוך מספר כולל שהיה, לפי טענת המחייבים, 85 חברים בעלי זכות בחירה; ולפי טענת השוללים 87. האסון היה, שמעולם לא נקבע בבירור מה הרוב הדרוש כדי לפרוש מתנועה ארצית ולהצטרף לתנועה אחרת. לפי החוק הקיים, אין בכלל מעמד רשמי לתנועה ארצית. בי־שעתה, לפני שנים רבות, קיבל המרכז החקיקאי החלטה, לפי דרישת הקיבוץ־המאוחד: 18. החלטה להצטרף לקיבוץ הארצי דור־

44 בעד

בכל זאת התקיימה לפני 15 חודש הצבעה על אי־תלות. התוצאות, לפי טענת המחייבים:

נגד	21
בעד אי־תלות	44
נמנעים מתוך הכרה	2
נמנעים על ידי אי־הצבעה	21
סה"ח חברים	88...

הקיבוץ־המאוחד טען שבאותו זמן היו 98 חברים במשק, ושההצבעה לא הכריעה. המצב החברתי הלך והורע, העמיד בסכנה את קיום המשק, שהיה קטן מדי מכדי אפשרות של חלוקה לשניים. חברי הרוב החליטו ששוב אין אפשרות להמשיך במצב של חוסר הכרעה. הם התאחדו שו במצב של אי־תלות, שלא היה אפשרי מבלי ששני הצדדים יסכימו לו. הם העלו

שמריהו וחבריו העלו הצעה להשאיר את המשק מחוץ לכל מסגרת ארצית. הם סמכו על העתודה האנושית של ארגון הסטודנטים האמריקאי, שיכלה לעמוד לרשות המשק. הי־תה זאת הצעה נועזת, אך לא חסרת הגיון. אולם הצעה זו נגדה את עצם מהותו של הקיבוץ־המאוחד, שתבריו דחו אותה בהת־רגשות. טענו הם: "דרושה תנועה ארצית שתדריך את המשק. בלי העזרה ההדדית ב־תנועה אין לנו קיום כלכלי. בלי עורף תנו־עתי מאורגן אין גם קיום חברתי ורעיוני, כי התנועה הארצית היא שמבטיחה את ש־עבוד המשק הבודד לאידיאלים אשר למענו הוקמה"

מאחורי ההתנגדות של הקיבוץ־המאוחד גם נימוק פרואי יותר: הוא האמין שהנייט־רליות תהיה רק שלב מעבר, אמצעי הסוואה שלא בא אלא להכשיר את הקרקע בהדרגה לצירוף המשק לאיחוד הקבוצות והקיבוצים של מפא"י.

התמונות המתפרסמות בעמודים אלה הועמד לרשות מערכת "העולם הזה" על־ידי חברי משק יפתח שצילמו את מיבצע האלף של המשטרה בשעת מעשה. הדיווח הוכן אחר שיחות עם באי־כוח של הקיבוץ־המאוחד ושל איחוד הקבוצות והקיבוצים במשק

האמריקאית, חייב להודיע שאין הוא רוצה להיות אורח ישראלי. כמה מחברי יתח עשו זאת.

טוען בני מהרשק, הפוליטרוק הפלמחי הותיק, איש הקיבוץ המאוחד: המשק כולל שבעה אמריקאים כאלה. אלה הם אנשים שאינם חייבים שרות בצה"ל, שאינם חייבים לשרת גם בימי מלחמה. האם יכריעו אנשים כאלה את גורלו של קיבוץ משלט? אנשי מפא"י אינם מתימרים להגן על סרי בני-הנתינות. הם רק טוענים שהמצב הפוך: שדוקא פלג הקיבוץ המאוחד במשק כולל ארבעה חברים בעלי נתינות אמריקאית, בעוד שהאמריקאים שלהם קיבלו לכך אישור מיר חד מטעמי בריאות ושליחות, או שלא יכלו להחליף את הנתינות מטעמים טכניים. יתר על כן, טוענים הם: אין כל חוק בהסתדרות השולל את חברותם של חברים בעלי נתינות זרה."

הכשרה נגד הכשרה

היה ברור שאין מוצא של שלום. הדם היה מלחמתי החל תוסס בעורקי לוחמי יפתח. כמו תמיד, היתה מלחמת האחים חריפה יותר ממלחמה באויב זר.

לפני שלושה חודשים החליט מרכז איחוד הקבוצות והקיבוצים בחניניה, לאשר את קבר לת משק יפתח לאיחוד. כדי לתת תוקף נוסף להחלטה זו, הוכנסה למשק קבוצת הכשרה ששרתה בנח"ל, ושחבריה השתייכו למפא"י. היתה זאת המכה הראשונה בתחרות ה-איגורף. המכה החוזרת לא אחרי לבוא. כי יום בהיר אחד הופיעה במשק קבוצת הכשרה אחת, של הקיבוץ המאוחד, מבית-קשת. היא הקימה אוהלים במשק, התכוננה להיכנס לענפי המשק שהיו בידי אנשי הקיבוץ המאוחד — הדיר והרפת.

פצוע אחד

היתה זאת המטפחת האדומה לרוב המקור. מי הוא הוציא מידי הבאים את כלי העבודה, לא נתן להם להיכנס לחדר-האוכל, בו אכלו בני המשק משני הצדדים ואנשי הנח"ל. היו אלה קטנות ראשונות, לא רציניות ביותר. אולם משסירבו אנשי הקיבוץ המאוחד למי לא אחרי אולטימטום, שדרש להוציא את ה-הכשרה מן המקום, אחרי שהשתייכות המ-שק לאיחוד-הקבוצות הוכרה על ידי המרכז החקלאי, הגיעה השעה לקרב רציני יותר.

הוא לבש את הצורה שהפכה מקובלת. האיחוד הביא למשק פלוגה מקובצת של 20 איש. הקיבוץ המאוחד הביא למשק פלוגה מקובצת של 20 איש. האיחוד הביא פלוגה מקובצת שניה, שהסתערה על אוהלי ההכשרה של הקיבוץ המאוחד והפילה אותם. איש אחד נפצע והובל לבית-החולים, אף כי היתה הוראה פנימית להימנע מפציעות.

בינתיים נאספו האנשים במקום. התגבר רוח הזרות הגיעו ל-150 איש מכל צד. לפי טענת אנשי מפא"י, שלח הקיבוץ המאוחד כמפקד על המיבצע את שלום חבלין, חבר משק הגושרים, שפיקד, לדבריהם, על מרד הימאים.

זה היה טריק

כשהגיעה המשטרה למקום כדי לשמור על הסדר ולעשות פשרה, מצאה את אנשי ה-איחוד במצב רוח פשרני. זקני הגליל — אנשי משק ותיקים מכל הפלגים — החלו ל-תווך.

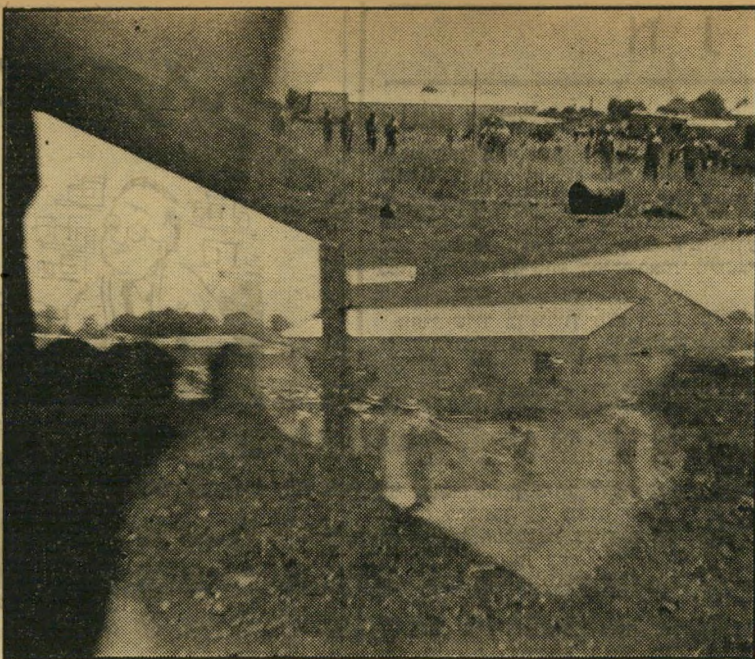
אנשי הקיבוץ המאוחד ראו כי נצחונם קר. רובם הם דרשו להרחיק מן המשק את כל ה-זרים ואת שתי ההכשרות, כולל אנשי הנח"ל. בזו אחר זו הושג הסכם על כל הנקודות. נשארה רק נקודה קטנה: מי יאכל ומי לא יאכל בחדר-האוכל.

ואו קרה, לדברי הקיבוץ המאוחד משהו מחפיר: יוסף יורעאלי, לשעבר חבר במפקדת ההגנה וכיום מוכ"ל האיחוד, הגיע למשק, התקשר עם ב"י. גיי. בטלפון, קיבל ממנו ה-ראה להפסיק את המשא-ומתן. ב"י. גיי. היה מוכן להשתמש בכוח.

אנשי האיחוד מחייכים למשמע תאור זה. לדבריהם קרה משהו בהרבה יותר פשוט: הם רצו להרויח זמן. "זה היה טריק", הם מתוודים. "יתכן שזה לא היה יפה, אבל היה בכך צורך. לצד השני היה לחץ של עדיפות. היה עלינו להגביר את כוחנו. העמדנו פנים כאילו אנחנו מסכימים לרוב הנקודות, אר-לם מגוי וגמור היה אתנו לדרוש את הוצאת כל הזרים, ואת השארת אנשי הנח"ל שלנו במקומם!"

ראשי-חץ לחדר האוכל

המצב התחדד. המשא-ומתן הופסק. המ-סך עלה על המערכה האחרונה.

מרום התרגשות: חבר המשק שצילם תמונה זו התרגש יתר על המדה. התוצאה: שתי תמונות אחת על גבי השניה, המצליחות להביע את מתח המאבק בין שני הגושים

התגבורת מחכה: כיתת שוטרים, שנשמרה כעתודה, ממתינה. חבר מביט בהם ליד הצריף.

האמבולנס מוכן: הרכיז העיקרי של מכוניות המשטרה. מאחוריהן האמבולנס הלבן, שהובא ליתר בטחון. חברי משק משוחחים עם שוטרים ממשמר הגבולות, בצותמות הירוקות.

מערכה זו התחילה, לפי טענות אנשי ה-איחוד, במעשה התגרות של אנשי הקיבוץ המאוחד. טוענים הם: "ביום השישי התפרצו מאה אנשי הקיבוץ המאוחד בראשי-חץ לעבר חדר-האוכל. בפנים היו אנשינו, שעסקו בה-כנת השולחנות. אנשי מפ"ם פרצו פנימה, בעטו בשני חברים וזרקו ספסל בראשו של שלישי. הם התבצרו והקימו מיתרסים ושול-חנות. איש לא אכל עוד בחדר-האוכל!"

כעבור יומיים נערך מיבצע האלף הגדול של משטרת ישראל. כך מתארים אותו בני הקיבוץ המאוחד במקום:

"ידענו מה עומד לקרות. בלילה ניסה יצ-חק בן-הארון, חבר-הכנסת מגבעתיים, להתי-קשר עם בן-גוריון, אולם טדי קולק הודיע לו שאי אפשר להשיג את ב"י. גיי. בל-י לה כתבו חברינו מכתב למפקד המשטרה ו-ביקשו ארכה של חצי יום, כדי להגיש צו-על-תנאי לבית-הדיון הגבוה לצדק. אולם דבר לא הועיל. בבוקר הקיפו השוטרים את המ-קום. התנגדנו באופן פאסיבי, כל איש הובל על ידי ארבעה שוטרים למכונית. שוטרים רבים התנצלו אישית, והביעו את מורת רו-חם על התפקיד שהוטל עליהם."

אנשי האיחוד סבורים כי יריביהם היו מו-כנים להתנגד באופן פעיל יותר. לדבריהם הכינה הפלוגה המקובצת של הקיבוץ המאוחד צינוורות ומקלות, ואף בעטה בקצין משטרה בערב, לפני המבצע הגדול, כשערכה המש-טרה סיור קטן כדי לבדוק את ההתנגדות. אר-לם למחרת היום היתה ההתנגדות סמלית בלבד.

"קלון... הפרת אמונים..."

המיבצע, שנוהל על ידי עמוס בן-גוריון, ראש מחלקת הארגון של המשטרה ובנו של ראש-הממשלה, הוכתר בהצלחה. תגבורת מפא"י עזבה מרצון, תגבורת מפ"ם הוצאה בכוח.

קראה סיעת מפ"ם: "מבצע משטרת זה, על הרכיז העצום של אנשים וציוד שהופעל נגד ישוב פועלים, הוא מעשה ללא תקדים בתולדות הישוב ומדינת-ישראל... הפרת אי-מונים לישוב פועלים... מיבצע המטיל קלון על שולחיו..."

תעלומת ההכשרה הנסתרת

37 שעות אחרי סיום המבצע הוציא בית-הדיון הגבוה לצדק צו-על-תנאי נגד המשטרה, שחבאו ותנמק מדוע לא תמנע מהוצאת אי-שי ההכשרה של הקיבוץ המאוחד מן המשק. היה זה צו ללא משמעות, אלמלא היתה ההכשרה במקום. אולם פתאום נתברר שה-הכשרה ישנה, אף כי לא היתה בתום ה-מיבצע המשטרה.

אנשי הקיבוץ המאוחד לבשו ארשת-פנים מסתורית, הסבירו בנאותה: "הם הצליחו ל-הסתתר, אפילו השוטרים לא מצאו אותם. התבאנו אותם בכל מיני מקומות."

יריביהם הסבירו את זה בצורה אחרת: ההכשרה אמנם עזבה את המקום עם התחלת המיבצע, אף נראתה, לדבריהם, בכל מיני מקומות בגליל. אחרי המיבצע הסתננה בח-זרה למשק, נתנה בכך חוכן לצו בית המש-פט.

2 ק"מ מן הגבול

המאבק לא הוכרע בבית-המשפט. כמו תמיד, הכריעו יחסי הכוחות.

אמנם, בפעם הראשונה התערבה המשטרה — בסכסוך פנימי במשק. היה זה תקדים הרה-סכנות, שהעיר על חוסר תבונה משני הצדדים. אולם גם המשטרה לא הכריעה. בעיני הרוב, העניין נגמר. הקיבוץ נתקבל לאיחוד, המרצה-החקלאי אישר את הקבלה. המיעוט יכול היה להפריע, אך לא יכול לשנות את העובדה.

המיעוט הוסיף לטעון שהמשק שייך לה-לכה לקיבוץ המאוחד. הוא דרש בידור נוסף בהסתדרות, הודיע שבמקרה של יפתח יק-בל על עצמו את מרות ההסתדרות, שלא כמו במקרה של עין-חרוד.

מאחר שביפתח אין המציאות מתאימה ל-מלחמה ממושכת, כמו בעין-חרוד העשירה והגדולה, ניצחו בסופו של דבר הרוחות ה-מתונות והשקטות. חברי הקיבוץ המאוחד הודיעו שהם מוכנים לצאת מן המשק, להשי-אירו שלם בידי הרוב, להקים משק חדש באותו אזור. אולם בינתיים נגרם לתנועה הקיבוצית בכללה נזק שקשה להעריכו. המא-בק, שהתנהל שני קילומטרים מן הגבול, והקשור בשמה של חטיבת הפלמ"ח, הנחית מכה נוספת על ראשו של הגוף החלוצי, השותת דם מפצעים כה רבים.

אני מצטערת!
אם אין לך
ריבת
עסים
אפנה לחנות
אחרת!...

בני משפחתי אוכלים רק ריבת עסים

התכונן לבחינת הבגרות - בביתך!

הנהלת המכון מתכבדת להכריז בזה על פתיחתו של הקורס היסודי המכין לקראת בחינות הבגרות לאכסטרנים, הנערכות מטעם מחלקת החינוך בישראל.

הקורס החדש מהווה אמצעי מעולה לשואף להשלים את השכלתו התיכונית והכללית ומתאים בעיקר לנוער עובד ולכל אשר נבצר ממנו להמשיך בלימודיו בבתי ספר הרגילים.

החל מעתה מתחילה הרשמתם של תלמידים לקורס החדש. פנה בהקדם לקבלת פרטים ותכנית הלימודים וציון את דרישותיך המיוחדות.

המכון העברי להוראה והשכלה בירושלים
המכונים הבריטיים להנדסה ולמדעי המסחר
רח' בן יהודה, 2 ת.ד. 1259 ירושלים
שר' רוטשילד 15 ת"א רח' הבנקים 5 חיפה

נ.ב.
נא לשלוח לי חומר, פרטים ותכניות לקורס המכין לקראת בחינת הבגרות.

שם..... כתובת.....

שחור חום או בלונדיני, כהיר או כהה. תלתלים רכים כמשי או בלוריה פרועה וסוררת...
משחת שמי

מצוינת לכל סוג
שערוח. למבוגרים
או לצעירים לחזק.
לנקוי ולמפול.

המפיצים היחידים: חברת נורח בע"מ

הופיעה מהדורה חדשה מספרו הידוע של ד"ר א. מנמוון

חיי העין של האדם

הספר כולו מנוקד, בלחית 42 ציורים.

המחיר 2.250 ל"י

להשיג באחיאסף בע"מ ירושלים,
רח' בן יהודה 2
ואצל כל מוכרי הספרים בארץ.

מרפסתך היא שימושית
דירתך היא קרירה

רחוב הרצל 89, תל-אביב, טלפון 5473

מרה
לרקודים? סמי
שדרות קק-26 תל-אביב

דיבור נאה

כששאל בבית קפה ירושלמי "כיש" קאופמן, העד הראשי במשפט הרצח נגד חיים שמחון, כיצד זכה לכינוי, הודה: "אני גני זוכר, בחיי. אולי מפני שהייתי שייף".

אחר התאונן: "אף אחד מכאן אינו יודע כמה הפסדתי במישחק הפוקר באותו לילה..."

הפסד, לדבריו: 10 ל"י. אחרי שדוד בן-גוריון נשא את נאום ההיגוי למבקריו משרד ראש הממשלה בכנסת, שנשתיים במלים של ביאליק: "ראיתם שוב בקוצר ידכם..." ירד למונו, שם קיבלה את פניו אשתו, פאולה בן-גוריון. תגובתה: "ביאליק היה יפה!"

פרשנים המנסים לתורו בעד הערפל השורר במשרד החוק ביחס להעברה לירושלים יכולים להסתמך על עובדה קטנה אך חשובה: מנהל הטכס של משרד החוק, מיכאל סלמן, רשם את כתו לשנה הבאה בבית ספר ירושלמי.

היועץ לענינים מיוחדים במשרד החוק, ראובן שילוח, שאינו נוטה, מטבעו, למי סוד הכרזות לפירסום, הוכיר לעתונאי ש בא לשאלו שאלות, אימרה ששמע מפי אליהו גולומב. גולומב נשאל מה דעתו על הודעתו של איש-דיבור מסוים, השיב: (באדיש): "היה זה דיבור נאה, אך לא כל כך נאה כמו אידיבור".

כשלוך חרוץ

סיפר עתונאי צרפתי: בבית המלון בברז מודה, בו עומדת להיערך ועידת שלשת ראשי המעצמות המערביות אין כניסה ליהודים. זאת הסיבה, כפי הנראה, שבגללה לא נתקבלה מועמדותו של היהודי פייר מנ-דס-פראנס לראשות ממשלת צרפת.

בכמה עתונים הופיעה הודעה כי מסיבת הגן למען קלוב התעופה לישראל, שעמדה להתקיים בבית שר החוק משה שרת, נדחתה לימים מספר, "מסבות בלתי צפויות מן ראש". הסיבות, שלא פורסמו ברבים: בי קורו של ראש ממשלת דרום אפריקה, כהן הדת דניאל מלאך, ועריכת סעודת ערב תניינית לכבודו בבית שר החוק בתל-בימין. לאחר הצלחה בלתי משוערת, לה זכתה ג'ין סימנס, בסרט אליזבת הצעירה, בו היא מופיעה בצד בעלה סטיוארט גריני-ג'ר, שינתה השחקנית באנגליה את דעתה, החליטה לא לשוב לאנגליה, להשתתף בח' משה סרטים הוליוודיים נוספים תוך השני תים הבאות.

שחקנית אחרת, בטי דיוויס, שנכשלה כשלוך חרוץ בהופעתה בקומדיה מוסיקלית בברודוויי, גרמה למשקיעים הפסד של 125 אלף דולר, הודיעה כי לא תיאשה מי ה' במנה עברה להוליכו לפני למעלה מ-15 שנה, תופיע במחזה קלאסי ששמו כרם נקבע.

עברית טובה

טען בפני הועדה למציאת דרכים להוזלת מחיר הספר העברי ולהרחבת הפצתו, גר-שום שוקן, עורך הארץ, שנים כמבין ריו הספרותיים, ברוך קורצווייץ וגר-עון קצנלסון, נתונים בקביעות לאש צור לבת של ביקורת גדידת: המבקרים הפס רותיים בישראל מנסים להראות את חכמתם במקום את החכמה בספר שאותו הם מבקרים. התוצאה: ביקורות ארוכות המלאות את הקורא, אינן נותנות לו מושג נכון מן הכתוב בספר, אין בהן כדי למשוך קוראים לספר העברי.

באותה ישיבה של הועדה הכריז יוסף הפסמן, עורך הבוקר: הוא מוכן להרפס כל ביקורת ספרותית שתהיה שקולה, קצרה, כתובה עברית טובה ומובנת. הצרה: בשעה שבישראל יש גרופמניה ככל השט חים, הרי בתחום הביקורת הספרותית שורר רת בצורת גמורה.

אימרה אחרת של הפסמן באה בתגובה לתלונתו של דוד (קצרות) זכאי, עורך דבר, שהתלונן על שהעתונים נאלצים להקדיש מקום נרחב מדי לענינים כמו משפט שמחון, ולהביא בפני הקוראים פרטים אינטימיים שהדעת הנקיה סולדת מהם. תגור בחו של הפסמן: "מה אתה אומר? המשפט הזה הוא בעל חשיבות ציבורית עצומה. אילו היה לי תקציב, הייתי שולח לטבריה שני כתבים ומקדיש לו עמוד שלם בכל יום".

לאחר ששחקן הבימה יוסי בן-גל הת' כתש עם שחקן אחר יהודה אפרוני מא' חורי הקלעים, הסביר כך את הדבר: הכל התחיל בויכוח. אבל בעוד שהוא חוק בדי

בורים, אני, שאינני חזק בזה, נאלצתי לתת לו מכות. תוצאת הקטטה: בן-גל פוטר מה תיאטרון.

התנהגותו של הסופר הבריטי הידוע ג.ב. פריסלי, שהואשם, במשפט גירושין, בקיום יחסים עם אשתו של ארכיאולוג אוקספורדי, תוארה על ידי השופט כ"מכוערת ומעוררת גועל".

על דלת משרדו של הארי ס. טרימן בקאנזס-סיטי, הופיע שלט גדול מן הרגיל הנושא את שמו, הסביר נשיא ארצות-הברית לשעבר: אנשים רבים נכנסים לחדר בטעות. סיבת הטעות: הם סבורים שזהו בית השי-מוש.

כאשר נשאל במאי התיאטרון העממי, זיגמונד טורקוב, אם הוא מתקשה לש-חק בשפה העברית, השיב:

כשהגעתי לבראזיל והוצרכתי לשחק בתיאטרון בפורטוגזית, חשבתי שלעולם לא יעלה הדבר בידי. כיוון שבכל זאת הצלחתי, אינני חושב שיש בעולם שפה קשה מזו ו אין לי ספק שלא אחקשה לשחק בעברית. אמר הבמאי אליה (ניוה זפטה) קאזאן, כאשר הוצע לו לביים את האמלט בלונדון: אין מביאים פחם לניו-יורק! (עיר מכרות אנגלית) — או האמלט ללונדון.

אמר ישעיהו (שייקה) אופיר הממלא תפקיד של חמור במחזה נאסר-אדין: לא איכפת לי לשחק בתפקיד חמור כל עוד אי-נני משכנע בו עד כדי שיתחילו לרכב עלי.

ת'אטרון

חבר אור לחבר

ההתרגשות באולם היתה גדולה, ו"ך רגי עים מספר עמד לעלות המסך הראשון על הסט, התיאטרון הירושלמי הראשון זה קרוב ל-30 שנה.

הקהל שמילא את אולם איסקא היפה, ציפה בחרדה לתחילת הצגת הבתולין. ידעת רבים לא היתה זו בחירה מוצלחת ליהור. המחזה פשטי אבי מאת גואל קאחאדי, בנוי כולו על המלה המדוברת, משולל כמעט כל עלילה, נראה כבזירה מוזרה ביותר לקבוצה של חובבים מתחילים.

למרות זאת, לא איכזבה הצגת הבכורה. מלבד כשרונם של מגלמי הדמויות העיקריות בקומדיה, ניכרו הנתונים החיוניים ביותר לתיאטרון צעיר: רצון טוב, משמעת, מאבק ראוי לשבח.

תופעה נוספת ששימחה את הקהל: אף על פי שנראה שהתיאטרון הוא בהחלט חובבי, ניכרה בו ידו של במאי מנוסה (להקת עירית לונדון, להקה צבאית בריטית): שאר ישוב אולסונגור.

סיפר יחיאל אמיתי, אחד משחקני מחז ומנהלה האדמיניסטרטיבי של הלהקה: "רעי יון יסוד להקה ירושלמית, הוא כבן שנה וחצי, עלה ארצה מאנגליה בראשו של הבן מאי. אחר כך זה היה ששט: חבר אמר לי חבר שאמר לחבר".

לאחר שנתהחתה קבוצה מגובשת, כחיה או יותר, החלה העבודה על המחזה: שתי חזרות בשבוע, אחרי שעות העבודה. לעי תים עד שלש לפנות בוקר, במשך שלשה חודשים, והמחזה היה מוכן. הבמאי לא ידע. אף על פי שהמחזה הראשון בחסד אינו מקורי, מקוים אנשי ה' להקה לשמש במת מבחן למחזאים ישראלים צעירים, השואפים להעלות מחזות עקורים בעיקר.

"אין יתקדם מחזאי מתחיל, אם לא יראה את נסיונותיו הראשונים על הבמה, יתכן את שגיאותיו?" שאל הבמאי בצדק, אך קצת בתמימות. כי מספר מחזות הנכתבים בארץ והראויים להצגה, אפילו על במה נסיונית, הוא כמעט אפס, והמעטים שישנם, נחשפים על ידי הבמות החתירות והמקצועיות.

עובדה זו לא היתה ידועה, כפי הנראה, לבמאי בעל המרץ, שכן הודיע כי הוא הת' חיל כבר לעבוד על שני מחזות מקוריים. שנמסרו ללהקה שלא על מנת לקבל פרס. באותם תנאים עובדים גם שאר אנשי ה' הקה: שחקנים (המתקבלים ללא בחינות: לדברי אולסונגור אפשר לגסות כוחות מת' חילים לחלוטין רק בעבודה מעשית על ה' במה), חשמלאים, צעירים, מאפרים, ובהצגת הבכורה, לפחות, גם סוכן כרטיסים חובב: כהנא, שהעמיד את משרדו לרשות הלהקה ללא תשלום.

יבשנות ה-20 פעלו בירושלים כמה תיאטרונים חובבים.

הולבור

קריאה בגיוגל

החודש יוצא לאור, בהולבור, בצבעה. מבלי תופי הפרסומה המלווים כמעט כל תפוקה אחרת, סרט שבוודאי לא יזכה לתגובות בקורתיות. הוא גם לא יוצג בבתי הקולנוע המפורסמים. אבל מיליוני אנשים, רובם צעירים, בעולם כולו, בכל היבשות ומשני עברי מסך הברזל, יימשכו אל המודעות הז'אנרית שלו בעת שתודבקנה ליד הכניסה לבית הקולנוע של שכונתם.

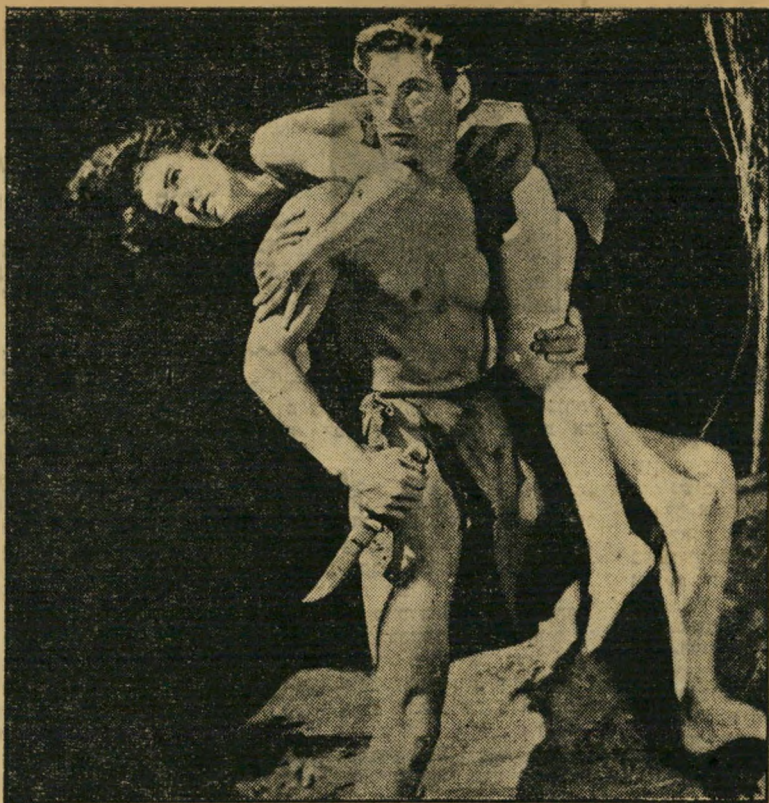
במודעות נראה, קרוב לדואי, גבר בעל גוף, מעורטל, פרט לכיסוי עור על מנתו, כשהוא לוחם באריות או באויבים מן הנזע האנושי, או יושב על ערפו של פיל, כשאת עורפו שלו מחבקות ידים רכות ולבניות של נערה יפה, בבגד עור מותאם היטב למידת גופה. כל זה על רקע של גיוגל עבות.

אין זה סרט ראשון מן הסוג הזה, ודאי שלא האחרון. זהו השלושים בסידרה ארוכה, שהחלה בשנת 1918, סידרת טרונן, הפופולארית שבסדרות הסרטים ההוליוודיים. הזמן נתן אותותיו. טרונן (שפירושו בגלשון הקופים: בעל העור הלבן) נולד בדמינו של המחבר האמריקאי אדגר ריס בארז בשנת 1912, כאשר הספר טרונן איש הקופים יצא לאור, נמכר במספר טפסים שעיבר כיום את שלושת המיליונים.

מאז כתב המחבר (שנפטר לפני שנים אחדות) 54 רומאנים על גיבורו: בן אצילים אנגלי שנתגלגל לגיוגל בעודו ילד פועל, גודל על ידי חיות היער, הפך להיות מלך הקופים והפילאים, מלכד חיות קטנות אחרות.

עד מהרה גלתה הולבור את האפשרויות הצפונות בדמות האקזוטית, הפיקה את ה"טרונן" הראשון, בהשתתפות אלמו לינקולן, איש שיריו של קרקס. היה זה הראשון אשר מלא את התפקיד. אחריו באו תשעה טרוננים נוספים, בהם ג'וני ויסמילר, שהיה פועל בתפקיד זה ב-12 סרטים, עד שהומז החל נותן את אותותיו בגופו; הרמן בריקס, שהפך אחר לשחקן רציני, והקורא לעצמו עתה ברוס בנט; לקס בארקר, טרונן הנוכחי. אף על פי שטרונן הוא הדמות הכרונית בסרטי הסידרה, אין הוא הדמות החשובה היחידה. לצדו מופיעים: ג'יי, אשתו (תפקיד אותו מלאו עד היום 14 נערות בן אחרות); צ'יטה השימפנזה; ובחלק מן הסרטים, גם בנו של טרונן (שאינו נראה באחרונים).

הלבנים באים. כל סרטי טרונן דומים זה לזה במידה רבה. לרוב הם מתחילים בתימונת גיוגל כללית שהן שילוב של עצי בראשית מתוצרת מחלקת התפאורות של האולפן וציויר רקע. אחר המלה המצלמה משהו מחייהם האידיאליים של טרונן ובתו; הם רוחצים באגם, משתכשכים במים, לפתע מופיעה ציטה ולוחשת באוזנו של טרונן מלים ספורות בלשון הקופים: הלבנים באים.

ג'וני ויסמילר ומורין אוסאדיכן ב"טרונן ובת'זוגו"

גבוהה מאד, הרמה המוסרית

של 2 וחצי מיליון דולר לשנה, ולירשיו של המחבר, 100 אלף דולר לשנה. טרונן הוא אחד המפעלים החשובים ביותר, מבחינה עסקית, בהוליווד.

קריאה לצדק. קהל החובבים של טרונן אינו בררן ואנן טעם ביותר, אבל יש לו כמה וכמה דרישות חמורות עליהן הוא מקפיד. לדוגמא: לבקשתה של מורין אוסאדיכן, שמלאה את תפקיד ג'יינ בששה סרטים, החליטה מ. ג'י. מ. "להרוג" אותה בסרט ה-7 שביעי. כאשר יצא פרסום לעיתונות בענין זה, הוצף האולפן במכתבי מחאה וג'יינ אחרת הוחזרה לסרטים.

גם על הצד המוסרי של הסרטים מקפידים הצופים. הם נהנים מכך שטרונן עומד תמיד על צד החוק והצדק ורמתו המוסרית אינה מתערערת, למרות הרצח וההריגות הרבות.

בעולם אכזרי וחסר-מוסר בו שולפת שרירות הלב, משמשים שריריו של טרונן סמל לים של טוב וישר. באוני רבים הוצעה בגיוגל היא קריאה לצדק ותרועת מלחמה למען ההגינות. בעובדה זו הכירו אף הרבים: כאשר הומינו מספר קטן של סרטים אמריקאיים, לפי הסכם חליפין, בחרו בלא פחות משלושה מן הסידרה המפורסמת.

כאן מתחילת הצרות. הלבנים כחנתם רעה בסרטי טרונן, הם אנשים שתאמת הבצע (או מסורת פוליטית-קומוניסטית, כמו ב"סרטי זעמו של טרונן) הביאו אותם אל היער. בתחילה הם גוברים על טרונן, חוטפים את ג'יינ. אבל לאחר מערכות מספר נחלץ איש הגיוגל, ושגנתו האדירה מועיקה את ה"פילים ושאר החיות כנגד האיש הלבן, הנ"רמס, נופל מצוקים, נהרג במיתות משוות אחרות.

לבסוף חוזרת השלווה אל גיוגל הקרסון והגיר שבחצר האולפן ההוליוודי. טרונן וג'יינ שבם אל המנוחה ואל נחלתם שבצמרת אחד העצים, עד לסרט הבא.

כל זה מכניס למפיק הותיק פול לסר, ה"מתמחה בסרטי טרונן זה שנים רבות, סך

שאנה על-אנושית זו היא פרי מאמציהם של סכנאי הקול. בתחילה היתה זו קריאת הצער של ביכרה שגזלו ממנה את גולזה. אחר השתמשו בקריאות שונות, מושמעות אחורנית על גבי פסקול.

רק פעם אחת נדדה חולית ההסרטה של טרונן לאפריקה, לצילומים בגיוגל אמתי. הנסיון היה כשלון חרוץ ומאז, כמו עד אז, כל הסרטים מופקים בגיוגל ההוליוודי.

סרטים

הבדל של עשר שנים

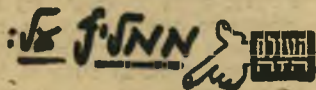
גשר וואטרלו מסמל, בסרט הנושא שם זה את גורלה של הגיבורה, מירה (ויויאן לי) שהיתה, בתוקף המסיבות ורצינו של המחבר (רוברט שרוד), יצאנית המבקשת את פרנסתה על הגשר הלונדוני המפורסם. הזמן הוא מלחמת העולם הראשונה. רוי, קצין סקוטי בעל מבטא אמריקאי (רוברט טיילור), פוגש באקראי את מירה לסטר, רקדנית באלט. הם מתאהבים זה בזה, עומדים להתחתן, אולם הנשואים נדחים. הדחיה גורמת למירה שתדר מדחי אל דחי, מבחינה כלכלית. אחר, כאשר מודיעים (בטעות פאטאלית), כי רוי נהרג היא יורדת גם מבחינה מוסרית, מתמסרת לכל המוכן לשלם. רוי, מסתבר לאחר כמה מערכות, כלל לא מת. הוא נפגע, ניסבה, ברח, חזר הביתה בריא ושלם. הוא משתוקק לשאת את מירה, אינו יודע מאומה על מקצועה. אבל הנערה אינה יכולה להסתיר ממנו את האמת, ומתאבדת. המוסר מנצח.

הסרט, שהוכן לפני זמנא מעשרים שנים, הזקין במידה ניכרת. המשחק נראה מוזר והשחקנים צעירים ונחמדים.

בקצרה

שמשון ודלילה. גבורותיו של שמשון, כפי שרואות אותו עינים הוליוודיות, בסביבות שני. מגוחך, אבל משעשע. ויקטור מציור, הדי לאמאר. קומדיה קלילה אודות זוג צעיר, כלכלי וגנגסטר. שלי וינסטרס, פארלי גריניר.

גם מחר תזרח השמש. השני בסידרת הסרטים אודות נוצר, שהראשון בה היה מחר מאוחר מדי. פיר אנגלי. בני המוסקטרים. חרבות, דהרות סוסים, תלבושות צבעוניות בסרט קאובויים שעלילתו מתרחשת בצרפת במאה ה-17. זעקי ארץ אהובה. ספרו של אלן פטון, המסיף להבנה ביוגועית בדורם אפריקה, במהדורה קולנועית ארוכה מדי אך עשויה בעדינות וטעם. קנדה לי. פורץ השחקים. אודות טייסים בריים ושלחמם להגיע למהירות הקול. ראלף ריצ'רדסון, נייגל פאטרק.

פורץ השחקים
זעקי ארץ אהובה

תשבץ אישים

מאת הקורא **שמואל לוי**, חיפה
(מאוזן: 1) ח"כ חטיבת השמאל; (4) ראש עיריית פתח-תקוה; 8 אדמירל אמריקאי שהגיע לקוטב הצפוני ב-1926; (10) שמו הפרטי של בעל העורב; (12) גיבורם של השווייצים; (13) מורהו של אלישע; (16) גבולה המערבי של ישראל; (17) מי שהיה ראש עיריית עכו; (19) משורר עברי שחי בסוף המאה שעברה; (20) שר החוץ ההודי; (21) הדוד האמריקאי; (23) גורגי הששי לאליובת השנייה; (24) בנאומי נפתח המו"מ לשביתת-נשק בקיריאה; (26) סמלו של צ'רציל; (27) סופר יוסף ואזיו; (29) ח"כ מסיעת חירות; (31) מנהל הבנק הלאומי לישראל; (33) ערה הוא כזה; (35) מסמר התשבצים; (36) כזאת היו שורפים בימי הביניים; (38) לכל אדם שתיים כאלה; (39) ראש ממשלת הודו; (41) ראש ממשלת דרום אפריקה; (43) שמו הפרטי של שח אירן; (44) הספורט הלבן.

(מאוזן: 1) גדרה היתה מושבתם הראשונה; (2) רב ראשי, בראשי חיבות; 3 מגן דוד אדום; (5) מחזאי אירי שמת לפני שנה בגיל מופלג; (6) כמו 38, מאוזן: 7) רם; (8) החלק הפנימי של

	9	6	5	4		3	2	1
41			10	9				8
	16			15	14	13		12
		20			19		18	17
			23		22	21		
							24	
28			29			26		25
	34	33		32	31		30	29
	38		37			36		35
		42	41				40	39
				44				43

החליפה; 9 דרגתו הצבאית של מונטגומרי; (11) אנייה ישראלית. המובילה פרי הדר; (14) קודמו של המרשולד; (15) בירת הלנד; (18) איש מפ"ם שהתפרסם בנשיאתו לועידת הנוער הדמוקרטית בפרג; (20) חבר מס"י שיצא לאותה ועידה; (22) שמואל מיקונס הוא מזכירה הכללי; (23) שתיקה; (25) השר בלי תיק בעל החותק הגדול יותר; (28) שר חוץ חולה; (30) כך עושה סוס הממהר בדרכו; (31) מלחין גרמני; (32) שם כולל לתינוק קות; (34) שם פרטי פוטוגלי; (36) בננה; (37) צורר היהודים; (40) ראש ממשלה במזרח-אסיה; (42) "אם אין אני ... מי ... ?"

פרסי ספרים לפותרי תשבץ אישים:
יגאל תושיה, רח' גבעות 14. אחוזה, חיפה.
יוסף גרסטנהבר, ת. ד. 13, מגדל אשקלון.
צפורה ישועה, רח' מלך 1, תל-אביב.

פרסי ספרים לפותרי
התשבץ החקלאי

ארנון שני, רח' תל-אביב, נס ציונה,
יצחק וילדשיין, כפר דרום, דאר נע חוף
אשדוד
זאב ידידיה, רח' רמב"ם 3, גבעתיים.

צבעתי את מכונית המזכיר

מאת יחיאל בשן

לאחר שיחיאז בשן שוחרר ממחנה ריכוז בצפון סיביר, אלו נשאה כיון שהיה נתון פולני נדר על פני רחבי אסיה המרכזית ועסק במקצועות שונים ומשונים. הוא החליט להתגייס לצבא הגנרל אנדרס. אבל ערק לאחר שנתקל ביחס אנטישמי חריף. לבסוף נתמנה ציור במוזיאון העירוני בבירת טורקמניה.

שהוסבר "רקע" הציר. הידיעה על התמונה הזאת עשתה לה נפיש בכל ה" איור וברבות הימים רבו ההומנות, במיוחד מצד המין ה" יפה. אולם ריוח כספי בא לי עוד קודם.

יש הקונה עולמו בשעה אחת. אני קניתי לי אז עול" מי תוך דקות ספורות, וזכיתי לרמת חיים נאותה. אבל לא אקדים את הסוף להתחלה. יום אחי, יצאתי מהמועדון לרחוב. על המדרכה ממול ראיתי את ראש העיר בלוחית איוה ברנש הדור. ברכתיו לי שלום, ממרחק מנומס. ראש העיר התלחש ע" בן לוחיתו ופתח נתן לי סימן ביד שאקרב אליו. "חבר המזכיר הראשון", פנה לבן לוחיתו, כשגשתי אליו הם. "זהו הצייר המפורסם". המזכיר הראשון של המפלגה למחוז באיראם עלי ה" ביט בי בסקרנות ושאל: "שמעתי, שיש לך השכלה אקדמית בציור?" "כן, חבר המזכיר הראשון". "שמעתי, שגמרת כמה אקדמיות מערביות לציור". לא העזתי לאכזב אותו. "יש לי עבודה עדינה בשבילך". המשיך המזכיר הרא" שון.

"שום איש בכל הרפובליקה אינו יכול לבצע אותה. יש לך אומץ לב?". לא ידעתי במה הענין. שיערתי שהענין הוא בתמונה בעלת קומפוזיציה מסובכת. המחסור המחלט בצבעים אמ" נותנים פתח לי תמיד אשנב תקוה להתחמק מתסבוכה כ" אלה. הסיכון לא היה רב ועניתי: "אשמח מאד אם אוכל לשרת אותך. מה הענין?" "הענין הוא מסובך מאד", הסביר לי המזכיר הראשון. "המחוז הנמצא בסמכותי הצטיין בתפוקת הכותנה 40 אחוז מעל לתכנית. מרכז המפלגה במוסקבה העניק לי פרס ב" צורת מכונית חדשה. אולם הנהג שלי השתכר מרוב שמחה ובנסיעה הראשונה התגוש בעגלה, והצבע נשרט מעל כנף אחת. שום צייר אינו יודע כיצד לחדש את הכנף הפגומה. מיעצים לי להחזיר את המכונית לבית החרושת לחיקון. שטויות כאלה!"

בדקתי את המכונית. השריטה לא היתה גדולה ביותר. צבע המכונית היה סגול, ומהצבעים האמנותיים שקנה פאור" לווה. יכולתי להתאים את הצבע המדויק, גם לי לא היתה אפשרות של ריסוס צבע, אולם תוך תקופת עבודתי במוע" מהמכחול. בצעתי את העבודה מיד, והצבע התמוגג יפה וכמ" עט שלא נשאר סימן לחיקון. המזכיר הראשון התבונן מ" שמחה. הוא שאלני מתי יוכל להשתמש במכונית. אמרתי שאחרי יממה. אולם לא לקחתי בחשבון את החום הסורק" מני. במשך שעותי התייבש הצבע כליל. המזכיר הראשון התהדר במכוניתו עוד באותו ערב.

קרני עלתה בשיעור שלא פיללתי. עתה נוכחו לדעת, שהנני "צייר אקדמי", כך, על כל פנים, קבעו בחוגי ה" מפלגה. המזכיר בקשני להגיש לו חשבון עבור העבודה. סירבתי. טענתי, שלא טרחתו במיוחד. אבל המזכיר הראשון לא היה כפוי טובה ושאל לגמול לי.

עוד באותו ערב, רמו לי מנהל המסעדה ש" פעילי הכפ" לגה, שאני רשאי, אחרי סגירתה, לבוא ולהינות משיורי המטבח במחיר ממשלתי. ומסעדה פעילי המפלגה אינה מסעדת פועלים. במסעדה פעילי המפלגה הוציאו פעמיים ביום ארוחות מורכבות מ" מנות, לרבות בשר. במסעדה פועלים נתנו רק חצי ליטר "מרק" ליום. ידעתי, שיד המו"

שחקנים מחוץ לעיר. ציירתי את המודעות תמורת תשלום מיוחד. התשלום בעד יום עבודה מיוחדת עלה על משכורת החדשית. יכולתי, איפוא, לפעמים, להשלים במקצת את תפריט המזון שלי.

גמרתי את ציור התפאורות. המועדון התרוקן מחמרי ציור. בינתיים החלה תקופת הקיץ על כל פגיעה. האויר נעשה לוהט וההימצאות בחוץ בצהרי היום היתה כרוכה בסכנת נפשות. לא אגזים אם אקבע, שיום חמסין קשה ב" ישראל הוא כאפס וכאין לעומת יום רגיל בטורקמניה ב" חודש יוני. וכשנושבת רוח קדים מהמדבר קארא קום (החול השחור), אתה מרגיש את עצמך ככבשן לוהט. האויר ה" לוהט צורב את הריאות. רות סאמוס עוטה את העיר בער" פל כבד. הויעה ניגרת בשטפון מעל הפנים והידים. בלי משים הנך מחפש את תעלת המים החוצה את הרחוב כדי להרטיב את השפתיים. לילי המקום אינם עוזבים את ביק" תותיהם בחדשי הקיץ מבלי לחבוש כובעי שער גבוהים וחולקים מרופדים בצמר גפן, סגולה מפני מכת השמש. לא עוזבי כמעט את שטח המועדון. פרט לשעות הבו" קר המוקדמות כשנוקתי ללחם. משנפתחה הספריה נשא" מי בה עד לסגירתה. מצאתי בה ספרים יקרי ערך על אמ" נות בכלל וציור ופיסול בפרט. לא אבדתי את זמני לריק.

סגן מנהל המועדון, נכה הרגליים פאולושה החל ל" הראות דאגה מיוחדת, שלא אתבטל חלילה. הוא החליט ש" שלי לקטש את האולם הראשי בציורים כדוגמת אלה ש" היו שם בימי הצאר, ושסווידו על ידי המנהל הראשון של המועדון. צחקתי בלבי לתמימותו, אבל הוא איים בריצינות בסעיף "פרוגול" (איחור לעבודה). עשיתי לו איפוא את החשבון, שלתפאורת כזאת דרושות כאלף ביצים, חמישים ליטר יין, פרט לצבע הודי משובח ועוד צבעים נדירים. פאולושה היה חשוני מאד מסבצו ולא האמין לי. אולם הבאתי לו מונוגרפיה של הצייר האיסלקי המפורסם בוטי" צילי. בה נקבע שחור על גבי לבן, שבימי הריניסנס הש" תמשו לציורי "פריסקו" בחלבוני ביצים ויין. המנהל הפ" סיקה את החיכוך בקבעה שעבור תריסר ביצים וליטר יין היא מוכנה בעצמה להידבק אל התקרה כתפאורת ואין צו" רך בבובות מזונות חשובים לציור.

אולם פאולושה לא ויתר. הוא החליט שעלי לצייר פורטרט שלו בגודל טבעי. בכסף רב קנה צבעי שמן מאיוז אלמנה של צייר, שנספה במלחמה. הוא קנה בד בשוק ה" שחור וגשתי לדיוקנו.

הוא היה דגם יוצא מן הכלל. הוא ייב מאחורי שולחן הכתיבה כדי ל" הסתיר את מומו. במשך שעות ארוכות לא נע, כאילו נצמד לכסא בבר" גים. יכולתי למרוד את פניו ואת כל אברי גופי בקנה מידה מכש. פאור" לווה לא הגיב על כך אף בעצפון.

אולם פאולושה היה בחור בעל טעם מיוחד. "שמעי, חבר צייר", אמר לי. "לא תמיד היי" תי קרת. מה איכפת לך אם תצייר לי שערות?" הסכמתי להצמיח" לו שערות. אולם משאלותיו לא נסתייבו עייני. "פעם היתה לי חלי" פה יפה", הפציר בי שוב. "מה איכפת לך אם תצייר אותי במקטו" רן נאה?" "עשיתי" לו גם מק" טורז יפה מהאיפנה הכי חזישה באירופה. ציירתי לו גם עניבה מפוארת. פאולושה לא הסתפק עייני.

אם אתה כבר אמנ" שכוה, מה איכפת לך אם תצייר אותי כשבידי עט ינובע נאה? הא?"

הכנסתי גם עט נובע לידיו ועל השולחן "העמדת" כלי כתיבה מזהבים משיש מפואר, שעין לא ראתה כמו" תם בכל טורקמניה.

הציור נמשך כשלושה חדשים. הדמיון בפנים היה מושלם מכל הבחינות. בשיטות בהן נקטתי קשה היה לטעות. א" לם איש לא הכיר את פאולושה בתמונה. וכי על דעת מי יכול היה לעלות, שקטוע הרגלים, הנוסע בעגלה נכים, המסתיר את קרחתו תחת כובע רוסי, ושאל לגופו יותר מאשר חולצה אוקראינית שחורה, הוא האדם המפואר ב" חליפה מודרנית על רקע תפאורות דמיוניות? רק כשהס" תכלו בתמונה בעיני, מצאו דמיון מוחלט, במיוחד לאחר

התחלתי כצייר עירוני לא היתה מזהירה ביותר. קבל" תי חדר קטן מרווח במועדון. ריהוטו היה די מגוון: שולחן, שני כסאות, ארון קטן ומיטת ברזל. ראש העיר, אחרי הכי" רו אותי, קבע, שאני ראוי לטיפול מיוחד, ואיפשר לי רכי" שת מזוןן ישן נושן במחיר ממשלתי. כספיד קבוע קבלתי בפעם הראשונה כרטיס-מזון. לפיו הוקצבו לי 400 גרם לחם ביום. הכרטיס הכיל, אמנם, גם תלושי בשר וסוכר במנה של 400 גרם לחודש. אולם בשר לפי התלושים חילקו פעם אחת: לכבוד יום השנה ה-25 להקמת אוקטובר. לע" תים רחוקות מאד קבלנו לפי התלושים גם 200 גרם סוכר יות.

בשבועות הראשונים לעבודתי במועדון סבלתי הרפת רעב. בשעות הבוקר המוקדמות היה עלי להתייצב בתור ללחם. הזבניות היו אמנם זרירות מאד בשקילת הלחם, עד כדי כך, שכל אחד נתנו לפחות 50- גרם פחות מן המנה. אולם הצהר העיקרית היתה עריכת החשבון. תופעה בולטת לעין בברית המועצות היא החשבונה. אין זבנית, קפיד, רואה-חשבונות, שייפרו אף לרגע קט מן המכשיר בעל התרומים האדומים והשחורים. אפילו חשבון פשוט ביותר לא יסכמו בלעדי. זבנית מוכרת במשך היום אלפי מנות לחם מארבעה סוגים: 300 גרם לעקרית הבית, 400 גרם לפקיד, 500 גרם לפועל 600- גרם לפועל מיוחד. ב" מחיר 80 קופייקות הקילו. ברור, שישנם רק ארבעה מחירים: 24 קופייקות, 32 קופייקות, 40 קופייקות ו-48 קופייקות. אולם זבנית, אף בעלת חק של עשרות בשנים במצועה, לא תתן את מנת הלחם אלא עשתה תחילה את החשבון בעזרת החרוזים. אותו הדון לגבי מיצרכים אחרים.

את ה-400 גרם לחם (למען הדיוק 350 גרם) בלעתי ב" עודם בכפי, במשך כל היממה צפיתי למנת הלחם. שאקבל למחרת.

משכורתי היתה די יפה: 350 רובל לחודש. אבל הכסף לא עזר לי בהרבה. בסיכום הסופי קבלתי פחות מ-50 אחוז ממשכורתי הנקובה. כ-30 אחוז נוכו למס-הכנסה. כ-25 אחוז ממשכורתי החודשית ניכר לתשלום מילתת גמשלתיים שר" גים, שחתמתי עליהם ב"התנודות". לפי המחירים ששררו אז, יכולתי במשכורת לקנות לי 3 קילו לחם נוספים לחו" דש או חצי כוס חלב בכל יום.

אולם מצבי החדש היה טוב בהרבה מזי בו הייתי שרוי כאשר מלאתי תפקיד אגרונום ראשי בתחנת המיון והגיסוים.

מנהל המועדון היו בורים גמורים ולא ידעו כיצד ל" נצלו. היה עלי להמציא לי עבודה בעצמי. מייצעי הראשון היה לקטש את הגן והמועדון בקריקטורות ענקיות, שה" עתקתי מהשולחן ההומוריסטי קרוקודיל, לפי מיטב ה" מסורת של כל הגנים הציבוריים בברית המועצות. בתחילה לא הכל היה כשורה. כשגמרתי את הקריק" טורה הראשונה, נמסר לי, שאסור לי להוציא לגן, עד ש" חודעה מיוחדת לא תבדוק אם לא הגנבתי לציור "תעמולה קונטר-רובולוציונית". ביום המועד, הופיעה ב"אולפני" חודעה מורכבת מנציגי מוכירות המפלגה. נ. ק. ו. ד. וה" עיריה. הערות חברי החודעה הביאו אותי במכוונה לא קטנה. בוכחתי לדעת, שאף אחד מהם אינו מבין ילא כלום בציור, אבל הרי לא יתכן, שיאשרו את הקריקטורה בלי הערות. ואלו כמה מן ההערות ששמעתי:

● נציגת המפלגה: באורח קונקרטי יש להדגיש שטבוע בתמונה החותם של הפורמאליזם המערבי.

● נציג הנ. ק. ו. ד.: כן, משהו מעין זה מבצבץ מן הציור.

● נציג העיריה: נדמה לי, שחסר כאן הגיוון העשיר בצבעים. אילו צייר החבר הצייר את השלבים שבסולם (פולם) מצמד לגג היה בקריקטורה) בצבעים שונים, כל שלב בצבע אחר, היה זה בחדאי יופי. אבל (בסלחנות) ייתכן שלחבר הצייר אין צבעים.

קבלתי הוראות לתקן את הקריקטורה לאור ההערות שנשמעו. כשיצאו לא ידעתי אם עלי לחזק או להיות עצוב. על כל פנים העמדתי את התמונה בצד מבלי לדעת מה עלי לעשות וכיצד להוריד ממנה את "החותם של הפורמאליזם המערבי". עברתי בינתיים לציור שלט חדש, עבור המוע" דון והגן. אחרי יומיים הופיעה שוב החודעה.

"תיקנת את התמונה?" ושאלתי. נתבלבלתי במקצת למראה חברי החודעה. לא צפיתי לבואם ועניתי "הן" בלא משים.

החודעה בדקה שוב מכל הצדדים את התמונה שירי לא נגעה בה מאז הביקור האחרון. כולם, פה אחד, מצאו ש" התמונה היא כשרה, לאחר שהקשבתו להערות ועשיתי בה, כביכול, את התיקונים הדורשים.

תוך תקופה קצרה מלאתי את הגן הציבורי בקריקטו" רות. כשלא נמצאו יותר יליעות (עשויות בדים ישנים) ל" תמונות, נצטוו לצייר על הקירות והגדרות. אט אט הח" אמנתי בציור תכובות וסיסמאות. מודעות מודפסות על נייר לא נראו כלל. את המודעות היה עלי לצייר על לוחות גדר לים. כשהמודעות נתיישנו רחצתי במים את הלוחות וכי" סיתי אותם שוב בקרטון או בסיד פשוט. כשנודמנה להקת

(*) פנקסי המזון אינם אחידים בברית המועצות. הם מגוונים מאד, בהתאם לעמדה שבעליהם תופסים בדירוג הפקידותי וה" מפלגתי.

רישום בצבעי-מים של יחיאל בשן. הציור מראה חייזר טורקמני שיבא מן החזית-החופש. קורא בקוטר-אם את פקודת יומנו של סטאלין וזני משפחתו עד פמך ציור זה ועוד שני ציורים נוספים בציורים הציוריים.

כיר בזה. אולם בזה לא הסתפק. למחרת התקיים כינוס נשיאי הקולחוזים והמזכיר הכללי הודיע להם בזה הלשון (כפי שנודע לי אחר כך):

"בעירנו נמצא צייר מערבי מצויין. המלחמה טילטלה אותו לכאן. עם תום המלחמה, ייעלם ללא ספק. יש לכם איפוא הזדמנות לקטש את מועדוני הקולחוזים, בתי הספר וגני הילדים בציורים נדירים. נצלו אפוא, את ההזדמנות."

דברים אלה הספיקו כדי לשנות את מצבי החמרי מן הקצה אל הקצה. מזכיר ראשון של המפלגה הוא מושל בכיפה בתחומו. "משאלותיו" ו"עצותיו" הן פקודות ב" יעבורו. בקרוב הפכתי לאחד האנשים הנדירים ביותר ב" ברית המועצות, שחיו טובים מבלי לעבור על החוק אף בקוצו של יוד.